

BALATON

A BALATONI
SZÖVETSÉG
HIVATALOS
ÉRTESÍTŐJE

TARTALOM : Idegenforgalmi egyesülés. — A miniszteri biztos javaslati. — A Balaton hidrografiája. — Balaton-földvár. — A balatoni villamosművek jövőjéről. — Régi adatok a vízállásról. — A jelentés. — Mit írtak a Balatonról? — A Balaton körül. — Hivatalos értesítések. — Hirdetések.

Idegenforgalmi egyesülés.

A KÖLCSÖNÖS idegenforgalom elősegítése igen hatalmas gazdasági tényező. Nem először állapítjuk meg ezt, és hogy most újból foglalkozunk vele, ezt abból a nevezetes alkalomból tesszük, hogy Sztérényi József báró m. kir. kereskedelemügyi miniszter Óvári Ferenc dr. országgyűlési képviselőt, a Balatoni Szövetség ügyvezető alelnökét a német-osztrák-magyar idegenforgalmi egyesülés választmányában a Magyarországot megillető helyre kinevezte. Felkérte egyszersmind, hogy a megbízást elfogadni és az egyesülésben a magyar idegenforgalmi érdekeket hathatósan támogatni sziveskedjék.

Ismeretes olvasóink előtt, hogy a szövetség ügyvezető-alelnöke évtizedek óta foglalkozik idegenforgalmi ügyekkel és úgy elméletben, valamint a gyakorlatban ismeri a magyar fürdők minden kérdését, baját és szerencsését. Tudja,

hogy mik szükségesek arra, hogy az idegenekkel a hazai fürdővidékeket és elsősorban a kincses Balatont, az ország legnagyobb fürdővidékét megismertessük.

A nemzetközi tanácskozások vannak legfőképpen hivatva arra, hogy barátságos viszonyban élő népek egymás iránt közelebbről érdeklődjenek. Innét vezethetnek ki azok az érdekszálak, melyek a kölcsönös meglátogatást célozzák. Az együttműködésből fakadó megértés szelleme fejlesztheti ki leginkább azt az óhajt és törekvést, hogy a még nem ismert tájakat, vidékeket kölcsönösen megszemléljük.

Az idegenforgalom emelése érdekében történő cselekvés ma már tekintélyes kérdés. Nemcsak a közgazdasági életben, hanem az állami bevételek szempontjából is nagyon figyelemreméltó. Az utazó idegen gyorsan, sokat akar látni, tapasztalni és rendszerint jól fizető, tehát minden tekintetben kívánatos elem. Akárhányszor rá-

A zalalaki népies küldöttsége. — Kurzweil felvétele.

mutattunk már arra, hogy a fürdőzés és idegenforgalom czimén tiszter annyival adózunk a külföldnek, mint az viszont nekünk. Noha a mi országunknak szintén vannak olyan kiváltságos természeti kincsei, melyek a külföldieket nagy mértékben vonzanák, csak az érdeklődéskeltés módját kell megtalálnunk és bizonyos, hogy a pénzes idegenek nemcsak szórványosan, hanem rendszeresen és tömegesen fognak bennünket megkeresni. — A legjobb reményekkel vagyunk eltelve aziránt, hogy a bekövetkező nemzetközi tanácskozások üdvös eredményekkel járnak és a magyar idegenforgalom hatalmas módon megerősödő, új korszaka közeleg felénk.

A miniszteri biztos javaslatai.

KVASSAY Jenő miniszteri tanácsos, a Balaton miniszteri biztosa a fürdőtörvénytervezethez kapcsolódó három javaslatot készített, melyekkel

A szigligeti part. — Cholnoky Jenő felvétele.

a szövetség balatonföldvári igazgatóválasztmányi ülése foglalkozott. A választmány határozata, hogy a tervezeteket a folyóiratban leközöljük és így azok a legszélesebb körben elterjedjenek. Kérjük az érdekelteket, hogy a miniszteri biztos tervezeteire vonatkozó észrevételeiket szeptember hó végéig a Balatoni Szövetséghez Balatonfüredre juttatni sziveskedjenek, hogy a fürdőtörvényjavaslat elkészítésére kiküldött bizottság a hozzászólásokkal foglalkozhassék. A tervezetek ezek:

I. Gyógyfürdő vagy nyaralótelepek létesítéséről, illetőleg kibővítéséről.

1. §. A ki új gyógyfürdőt vagy nyaralótelepet akar létesíteni, vagy a meglévőt hozzátelepítés által kibővíteni: eziránt az elsőfokú hatósághoz szakértő által készített felvilágosító rajzokkal és tervekkel felszerelt kérvényt tartozik beadni.

Ebben a kérvényben a következőket kell előadni:

1. A létesítendő telep helyét (vármegye, község).
2. Annak az igazolását, hogy kérvényező az e célra szükséges ingatlanokkal rendelkezik.

3. Hogy a fürdő- vagy nyaralótelepet mily terjedelemben és mily célokra kívánja létesíteni

4. Hogy a parcellázást mily nagyságú telkekre kívánja keresztülvinni.

5. Hogy a telepi gyógy-, illetőleg ivóvízforrásra a vízjogi törvény módosításáról szóló 1913 : XVIII. t.-cz. 4. §-a alapján szüksége van-e forrásvédőterületre, illetőleg a jelen törvény . . . §-ai alapján belső és külső védőövre?

6. Szükség van-e a fürdőtelep érdekében idegen ingatlan kisajátítására, vagy szolgálommal terhelésére?

2. §. A kérvényhez csatolt tervekben tartozik

1. kimutatni a telep magassági fekvését valamely tengerszintfeletti pontra és igazolni, hogy az árvizek elöntésének, valamely tóvíz feláradásának, vagy a földárjának (talajvíz) járásának nincsen-e kitéve?

Ezenkívül a kérvényhez csatolt tervekben

2. kitüntetendők az utakra, a köz- és sétaterekre, fürdő, iskola, templom vagy kápolna, a középületekre, ú. m. csendőrlaktanya, posta, bolt, piac, vendéglő céljaira, nemkülönben a személtlerakótelepekre szolgáló területek.

3. A szomszédos községhez vagy vasúti es hajóállomáshoz vezető utak.

4. Kitüntetendő, hogy a szükséges ivóvizet honnét és miképpen kívánja beszerezni. Az ivóvíz minőségét hites

szakértői vizsgálat alapján tartozik igazolni.

5. Kitüntetendő, hogy a csatornázást miként kívánja végezni; az esővizeknek elvezetéséről miként lesz gondoskodva.

6. Kitüntetendő, hogy a telep közvilágításáról miként kíván gondoskodni.

3. §. A mennyiben gyógyító fürdőt kívánna létesíteni, tartozik az idevonatkozó adatokat, vegyi vizsgálatokat stb. előadni és hiteles kimutatásokkal igazolni.

4. §. A kérvényben azokat a területeket, a melyek megszerzendők, vagy szolgálommal terhelendők, telekkönyvileg kell megjelölni, úgyszintén azok tulajdonosainak nevével felül az egyes telekkönyvi érdekeltek nevével és lehetőleg lakóhelyüket is be kell jelenteni.

5. §. Az elsőfokú hatósághoz benyújtott kérvény véleményezés végett az illetékes kulturmérnöki hivatalnak és a tisztii főorvosnak adandó ki, a kik, mindenik a saját hatáskörében, a kérvényt megvizsgálják és megállapítják, hogy megfelelően van-e kiállítva (s kellőleg felszerelve).

6. §. Ha a szakértők által észrevételek tételnek,

azok a kérvényezővel záros határidő alatt leendő nyilatkozás végett közöltetnek.

Ha a szakértők által észrevétel nem tétetnék, vagy ha a kérvényező az észrevételek közlése után is eredeti kérése mellett megmarad: az eljáró hatóság a tervet a szakértői észrevételekkel együtt az érdekeltekre nézve alkalmas helyen 30 napi közzemlére teszi ki, erről, valamint a tárgyalás idejéről az érdekelteket hirdetmény útján értesíti.

A hirdetménynek magában kell foglalnia a tervezetnek rövid ismertetését, a tervek kitételének és a tárgyalásnak a helyét, továbbá a tárgyalás idejét, mely a közzemle után való időre tűzendő ki, végül pedig azt a felhívást, hogy az érdekeltek a tervezet tekintetében netáni ellenvetéseiket akár a közzemlére való kitétel alatt írásban, akár a tárgyalás alatt szóval annál inkább adják elő, mivel ellenkező esetben a határozat további meghallgatásuk nélkül fog meghozatni.

7. §. A hirdetmény az érdekelt községekben kifüggesztendő, azonkívül pedig a folyamodó által megnevezett, vagy a hatóság előtt ismeretes érdekelteknek, a kisajátítandó vagy szolgálommal terhelendő birtokok tulajdonosainak kézbesítendő.

8. §. Az eljáró hatóság a kifizőtt tárgyalás idejére beszerzi az illető telekkönyvi hatóságtól az érintett területre vonatkozó hitelesített kivonatos telekkönyvi másolatokat, melyek soronkívül és bélyegmentesen adandók ki az eljárás céljaira.

9. §. A helyszini tárgyalást az alispán, illetőleg polgármester, vagy megbízottja vezeti.

10. §. A tárgyalás szóbeli.

A tárgyalásról jegyzőkönyv vezetendő, melyben a felek vagy megbízottaiknak nyilatkozatai röviden felveendő. Írásbeli beadványok a jegyzőkönyvhöz csatolandók.

A jegyzőkönyv a tárgyalásban résztvevők által aláírandó; az aláírás megtagadásának oka megemlítendő.

11. §. A helyszini tárgyalásnál a tervezet ellen felmerülő nehézségek elhárítására, különösen pedig a nyújtandó kártalanításra nézve egyezség kísérelendő meg és ha az egyezség létrejön, annak pontozatai a jegyzőkönyvbe felveendő.

Ha ez nem sikerülne, a felmerült kérdések: a tervezet ellen felhozott érvek, a kivitel módoszata, az egyesek érdekeltsége s a netán szükséges szolgalmak kimerítően tárgyalandók.

A mennyiben a szolgalmak és kisajátítások rész-

letes tárgyalása hosszabb időt igényelne, illetőleg azok az általános tárgyalás keretében nem volnának elintézhetők: a hatóságnak jogában áll ezekre nézve külön tárgyalást elrendelni, melyre csakis a közvetlenül érdekelték hívandók meg.

12. §. A kártalanításra vonatkozó határozatokra nézve az 1885: XXIII. t.-cz. kiegészítéséről szóló 1913: XVIII. t.-cz. 26. és 27. §-ainak rendelkezései irányadók.

13. §. A tárgyalás befejezése után a tervezet engedélyezése iránt indokolt határozat hozatik.

A határozat a tervezett munkálatok (létesítmények) kiterjedését, módoszatait és feltételeit különösen az időt, mely alatt a tervezett munkálatok az engedély különbeni elvesztésének terhe alatt végrehajthatók, a szükséges területek átengedését és szolgalmakat állapítja meg.

Ez a határozat az érdekeltekkel a megelőző 7. §-ban megállapított módon közzelendő.

14. §. Az elsőfokú hatóság által hozott határozat ellen a kézbesítéstől számított 30 napon belül a belügyminiszterhez lehet felebbezni, a mely végleg-

Fonyód magas partja. — Lóczy Lajos felvétele.

sen dönt mindazokban a kérdésekben, melyek a rendes, vagy a közigazgatási bíróságnak nincsenek fenntartva.

II. A fürdő- és nyaralóközségekről.

1. §. Minden különálló, vagy valamely községhez hozzáépített fürdő- és nyaralótelep jogosítva van önálló községgé alakulni:

1. ha a beépített villák és középületek száma eléri a harminczat és legalább 200 fürdő- vagy nyaralóvendég számára biztosít férőhelyet;

2. ha elégséges anyagi erővel rendelkezik ahhoz, hogy a községi közigazgatás költségeit viselni képes;

3. ha a közigazgatási teendők elvégzésére az anyaközséghez vagy valamely szomszédos körjegyzőséghez csatlakozik.

Külön önálló községgé csak akkor alakulhat át, ha mindazoknak a feltételeknek megfelel, melyeket a törvény ebben az irányban előír, mely esetben azonban a teljes különválás joga meg nem tagadható.

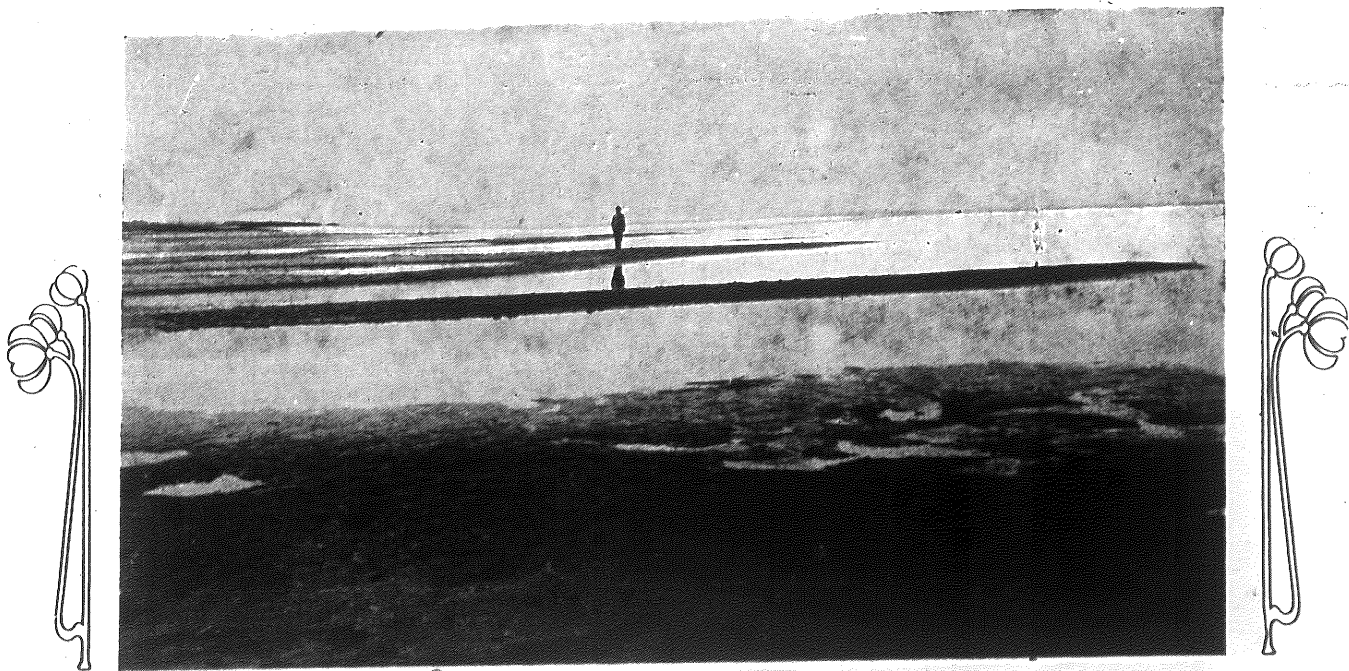
2. §. A fürdő- vagy nyaralóközségek az anyaközség terheihez legalább abban az arányban tar-

toznak állandóan hozzájárulni, a melyet átlag fizettek a szétválást megelőző 5 évben.

3. §. Ha valamely fürdő- vagy nyaralótelep közönsége külön községgé akar átalakulni: tartozik az

vásárlásokra, jogok megszerzésére, stb. kölcsönöket felvenni.

A szabályszerűen kiállított községi kötelezvények csakis községi kötvények útján értékesíthetők.

Pandallók a világosi partok előtt. — Cholnoky Jenő felvétele.

elsőfokú hatósághoz (alispán, polgármester) megokolt kérvényt benyújtani.

Az alispán a kérdés tárgyalására tekintettel az 1. §-ban foglalt feltételek fennállása tekintetében is — helyszíni tárgyalást tűz ki és arra az összes telektulajdonosokat meghívni tartozik.

A mennyiben a külön községgé alakulásnak az 1. §-ban foglalt feltételekre a tárgyalás folyamán elég lett téve: az elsőfokú hatóság a községéalakulás kérdését felteszi, ellenkező esetben azt megtagadja.

Ha az összes telektulajdonosok kétharmad szótöbbsége a külön községgé való alakulás mellett szavaz, az alispán az alakulást kimondja és a képviselőtestületet megválasztja.

A képviselőtestület a maga kebeléből ugyanakkor bírót választ.

A képviselőtestület érdemleges működését addig meg nem kezdheti, míg a törvényhatóság és a belügyminiszter a községi alakulást jóvá nem hagyta.

A jóváhagyás előtt hozott határozatok semmisenek tekintendők és azokért az eljáró képviselőtestületi tagok egyenkint és személyesen felelősek.

Az elsőfokú hatóság által kimondott határozat ellen minden érdekeiben sértett félnek jogában áll elsőfokban az illetékes törvényhatósághoz, másodfokban a belügyminiszterhez felebbezni, ki a kérdésben végérvényesen dönt.

4. §. A belügyminiszter felhatalmaztatik, hogy a községi törvénynek a fürdő- és nyaralóközségekre vonatkozó rendelkezéseit megfelelően megállapíthassa és azt a felmerülő szükséghez képest kiegészíthesse és módosíthassa.

5. §. A fürdő- és nyaralóközségek fel. vannak jogosítva az ide vonatkozó törvényes rendelkezések megtartásával közczélt szolgáló építkezéseikre, telek-

6. §. Közérdek és közegészségügyi szempontokból a belügyminiszter egyes fürdő- és nyaralótelepeket hivatalból is községekké alakíthat.

Az elvi határozat kimondása után a községéalakulás részletei a jelen törvény 3. §-ában előírt módon az elsőfokú hatóság elnöklete alatt tárgyalandók le.

A hozott határozat elsőfokban a törvényhatósághoz, másodfokban a belügyminiszterhez felebbezhető, a ki a kérdésben véglegesen dönt.

7. §. Egyes magánfürdő- vagy magánnyaralótelepek területén vagy közvetlen szomszédságában fekvő és az illető telep kihasználására támaszkodó villák, vendéglők, boltok és egyéb létesítmények tulajdonosait — az illető fürdő- vagy nyaralótelep tulajdonosának megokolt kérelmére — a belügyminiszter kötelezheti, hogy a telep közigazgatási terheiben aránylagosan résztvegyenek és mindazok az intézkedések, melyek a közegészség és a rend szempontjából szükségesek — reájuk kötelezőleg alkalmaztassanak.

Az idevonatkozó eljárás a megelőző 6. §-ban foglaltak szerint történik.

III. Külön rendelkezések a Balatonra.

1. §. A Balaton mentén a fürdőtelepek előtt mindenütt legkevesebb 8—12 méter széles sétaút hagyandó, illetőleg létesítendő. Az eczélből szükséges területre a szolgálmi jog ezennel megadatik.

A sétaút kiépítése elsősorban a villatulajdonosok kötelessége, az eljárást és hozzájárulást az 1885: XXIII. t.-cz. rendelkezései szabályozzák — a sétaút előállításához akár kotrómunkával, akár pénzbeli segélylyel 50 % erejéig az állam is hozzájárul.

A szolgalmra vonatkozó eljárás az 1913: XVIII. t.-cz. 8. §-a alapján tárgyalandó.

A szolgálommal való terhelés kérdésében végső fokon a földművelésügyi miniszter határoz.

Az előállított sétaút további fenntartása a villatulajdonosok kötelessége az engedélyokiratban megállapított hozzájárulási arány szerint.

2. §. A meglévő fürdő- és nyaralótelepeken az utak, sétahelyek, parkok, közutak, világítás és egyéb közcélokra szolgáló művek és berendezések kezelése és fenntartása, az esetleg fennálló magán-szerződésekben foglalt megállapodások — lehető figyelembevételével — a jelen törvény . . . §§-aiban előírt eljárás szerint közigazgatási úton rendezendő.

A közigazgatási úton hozott végsőfokú határozatnak a kártalanításra vonatkozó rendelkezései ellen a közigazgatási bírósághoz lehet felfolyamodással élni.

3. §. A Balaton vizét fürdésre, csónakázásra a hatóság által megállapított szabályok figyelembevételével mindenki használhatja; fürdőkabinoknak a parton, vagy a vízben való felállítására szolgalmat szerezhető, a mennyiben pedig az már legalább 5 éven át gyakoroltatott, minden kártalanítás nélkül telki szolgálomként az illető villatelek javára, a jelen törvény §§-ai alapján megszerzendő hatósági engedély alapján telekkönyvileg előjegyzendő.

4. §. A Balaton mentén fekvő községek vagy nyaralótelepek, a mennyiben a Balaton mellett fürdésre és kabinok, fürdőépületek felállítására közvetlen parttal nem rendelkeznek — fürdő berendezésére szükséges területekre szolgálmat szerezhetnek a jelen törvény §§-aiban előírt hatósági eljárás útján.

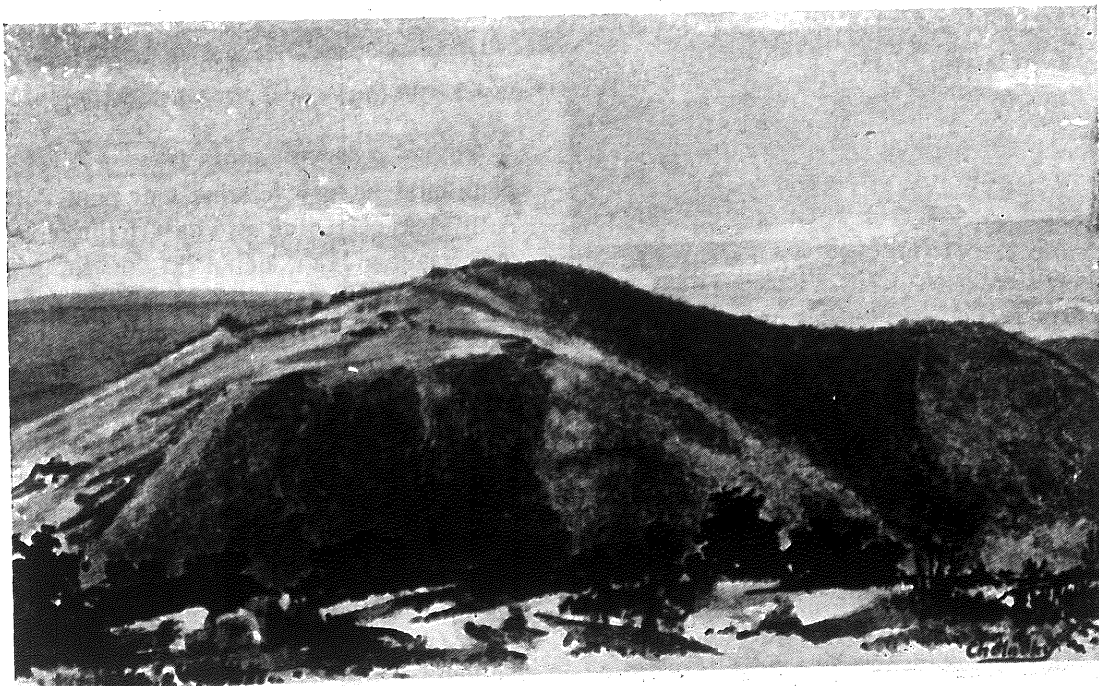
Az épületek padlómagassága legkevesebb 2.5 méterben, a pinczék és alagsorok fenékmagassága ellenben legkevesebb 2 méterben állapíttatik meg.

A lakóépületeknél a terep- és padlószint között szigetelőréteg vagy lemez alkalmazandó a nedvesség ellen.

A Balaton hidrografiája.

CHOLNOKY JENŐ DR., egyetemi tanár nagyszabású munkája megjelent. Kiváló szeretettel és hozzáértéssel dolgozta fel szerzőnk azt az anyagot, mit évtizedek során nagy odaadással gyűjtött. És nem száraz anyag az, a mit élénk tár. Mindenütt előcsillog az a könnyed írásmodor, mellyel Cholnoky a tudományos anyaggal bánik és azt élvezetessé teszi. Az albumalakú 20 íves, másfélszáznál több szép képpel, rajzzal (Cholnoky pompás rajzai), térképpel diszitett kitűnő munka 20 fejezetre oszlik. A bevezetésben a Balaton hidrografiájának tanulmányozásáról ír. Hivatkozik arra, hogy bár a Balaton környéke a római birodalom világbirodalmá váló terjedésekor, tehát elég korán belekerült az ismert világ területébe és a vidék a római emlékektől gazdag, mégis alig maradt ebből a korból reánk számba vehető feljegyzés. Pedig a rómaiak sokat törődtek a Balatonnal. Foglalkozik a szerző azokkal a munkákkal, melyek már behatóbban tárgyalják a Balaton vízrajzi viszonyait és ismerteti azokat a szabályozásokat, melyek a Balatonnál mind a mai napig történtek.

A Tamáshegy Koloska-oldali lejtője. — Cholnoky Jenő rajza.

5. §. A Balaton vízszíneinek szabványos magassága május hónap elejére a siófoki vízmérczén 100 czm.-ben állapíttatik meg.

A parcellázandó villatelkek terepszínmagassága 2 méter, ennél alacsonyabb területek építkezés céljaira csak előleges feltöltés után használhatók.

Sorban jönnek azután az érdekes fejezetek. A tó medenczehelyzete és határolása. A tó medenczemeretei. A Balaton vízgyűjtőterülete általában. A felvidéki patakok Fűzfőtől Aszófőig. Tihany vízrendszere. Aszófőtől Badacsonyig. A Szigligeti öböl vízgyűjtője. Az Eger-patak. A Tapolcza, Világos

és Lesencze vizei. A keszthelyi hegység és környékének vidéke. A Zala vízterülete. A somogyi vízterületek. A veszprémmegyei vízvidék. A Balatonba folyó vízmennyiségek. A Zala vízállásai. A tó lefolyása. A Balaton vízállása. A Balaton szabályozásának történeti vázlatja. A Sió-csatorna és a Balaton vízállásának szabályozása. A Balatonpart képződményei. Parti képződmények a víz alatt. Ezekbe a fejezetekbe óriási tudományos anyag van beszorítva.

Tihanyt mindenki ismeri. Lássuk tehát, mit mond tudós szerzőnk a többek között a félszigetről.

«Tihany nyaka olyan alacsony, hogy valószínűleg innen nagyon kevés víz jut közvetlenül a tóba, hanem legnagyobb része elivódik a talajban. A nyak keleti oldalán széles, alluviális, mocsaras lapály van, a tó partja itt megközelíthetetlen. Az aszófői patak deltájának tekinthetjük ezt s azért nagyobb, mint a többi, elsorolt patak deltája, mert egyrészt nagyon sekély vízben képződött, másrészt olyan védett

lehetetlen nyílt árokkal lecsapolni, legfeljebb istolylyal lehetne. Possadt, sós, szennyes víz tölti meg, de ez nem mély, hanem a fenekén mély iszap van, úgy, hogy nem lehet belemenni. A tó partján ásott kút ihatatlan, rossz vizet ad. A Belső-tó felszíne a Balaton fölött 25 m. magasan van, vízállása független a tó vízállásától, egészen a behulló esőmennyiségtől függ, de nem szokott nagyon ingadozni, mert igen kicsiny vízgyűjtő területe van. A tómedence fenekén mindenütt pannóniai rétegen tűnnek elő, teljesen zavartalan állapotban.

A Külső- és Belső-tó medenczéjének keletkezését esetleg erozió hatásának gondolhatná valaki, továbbá mert fölfogásom a mélyedések keletkezéséről Lóczy és Vitális nézeteivel nem mindenben egyezik meg, ki kell térnem eredetüknek kérdésére.

Tudjuk, hogy a félsziget pannóniai homokból és agyagból épült fel s ezeknek a laza rétegeknek a tetején kemény bazalttufát és sok gejziret találunk.

Lagunák a turzások között, Somogyfok-pusztja előtt. — Cholnoky Jenő felvétele.

öbölben, a honnan a finom iszapot a tó áramlásai nem képesek elszállítani.

Tihany külső lejtőségéről nem sok víz jöhet a tóba, mert a vízvásztó mindenütt a hegyperemeken jár. De a Külső-tó nevezetű mélyedés elég sok vizet gyűjt. Ez lefolyástalan mélyedés volt, de bazalttufába vágott árokkal 1763-ban mesterségesen lecsapolták s most kissé vizenyős rét. A lecsapoló árokban állandóan szivárog egy kevés víz. Igen alacsony kihágót vágott át ott, a hol az országút is a tihanyi halmok közé jut. A Külső-tó felszíne alig magasabb a Balatonnál, a katonai térkép szerint mintegy tíz méterrel. A lecsapoló csatornának tehát elég nagy az esése, de nagyon kevés víz jut innen a tóba, sőt a Külső-tó rétje is rendszeren könnyen járható. A Külső-tó medenczéjébe adja le vizét az a kis mélyedés is, a melyik a Csúcshegy, Gurbicsa-tető és Birósűrű-tető közt van. Ezt a nép Rátai-csáva néven nevezi s rendszeren száraz, de mocsári növényzet lepi el. Fölös vizét a Külső-tóba adja le, bár nyugatfelé a Balatontól csak alacsony nyereg választja el.

Legérdekesebb a Belső-tó nevezetű mélyedés. Ezt köröskörül olyan magas halmok kerítik, hogy

A mikor a sárvulkánok és a gejzirek kitörték, a pannóniai rétegek felszíne már nem volt érintetlen. A tufák és gejziritek alsó határfelülete igen különféle magasságban van, néhol 50—60 m. magasan a tó fölött, máshol csak néhány méternyire, tehát meglehetősen denudált felszínre ömlöttek ki a forróvizes anyagok. Nagyobb erózióknak, a vulkános anyagok megjelenése előtt nincs nyoma, mert akkor a vulkános anyagoknak fluviális képződményeket kellene fednie. Meg kell jegyezni még, hogy olyan sárkitörések, mint a tihanyiak, a boglári és a szigligeti, maguk is készíthettek maguknak mélyedéseket, nagy forrástölcséreket s ezeket töltötték azután be saját sűrű anyagukkal. Mindenesetre nagyon feltűnő, hogy éppen ezek az erupciók vannak lényegesen mélyebb szinten, mint az igazi bazaltok. Vagy ezek lényegesen fiatalabbak volnának, mint az igazi bazaltok?

A tihanyi erupciókat Vitális leírása is, meg Lóczy összefoglaló leírása is úgy mutatják be, hogy azok nagyon sok víz közbenjöttével rakódtak le mai helyükre. A bazalttufák lerakódására nézve ez kétségtelen, de a gejzirek, melegforrások működését magam is jól láttam a Yellowstone-Nemzeti-Parkban

s ott meggyőződtem róla, hogy minden mélyedés, minden erre alkalmas hely tele van tufával és gejzirekkel. Az Upper és Lower gejzirmedenczék fenekét vastagon fedi a tufa és kiszorította a legszebb gejzirokat a medence peremére.

A tihanyi erupciók működésének idején tehát a felsziget felszine még nem lehetett olyan, mint ma. Lehetetlen elképzelnünk, hogy az erupciók legnagyobb része éppen a legmagasabb helyeket kereste volna fel (Óvár, Kolostor-tető, Akasztó-hegy, Hármashegy, Szarkád, Kiserdő-tető, Csúcs-hegy stb.), míg éppen a mélyedésekben, tehát a Külső-tó és a Belső-tó medenczében nem voltak ilyen kitörések. A tufák régebbiek, mint a gejzirok. A tufák csak egyes helyeken, különösen a Külső-tó északi szélén vannak mély szinten, a gejzir-kúpok több helyen, különösen a Külső-tó keleti és déli szélén vannak alacsonyan. A denudáció tehát a tufákat megelőzően kezdődött, a tufák kitörése közben és azután is folytatódott s a gejzirok még jobban denudált térszinen törtek elő.

De a denudáció azután is nagy erővel folyt s tovább pusztította az eruptívus anyagokkal nem védelt pannóniai rétegeket. Így mélyedt ki a Belső-tó mélyedése is, meg így fejeződött be a Külső-tó medenczének kifaragása is. A Belső- és Külső-tavakat egymástól olyan pannóniai földhát választja el, a melynek legalacsonyabb része is legalább 5 méterrel magasabb van, mint a Belső-tó felszine és 15 méterrel magasabb, mint a Külső-tóé. A földhátat néhány kisebb gejzir-kúp kemény anyaga védte meg.» A könyv a Magyar Földrajzi Társaság Balatonbizottsága kiadásában jelent meg és kapható Kilián Frigyes egyetemi könyvtáránál Budapesten. Ára 20 korona.

A jelen szám képeit a kiváló munkából vettük át.

Balatonföldvár

A BALATONI SZÖVETSÉG ezévi nyári közgyűlése Balatonföldváron folyt le augusztus 25-én Óvári Ferencz dr. ügyvezető alelnök elnöklése mellett. A közgyűlés délután 2 órakor volt, délelőtt 11 órakor pedig az igazgató-választmány tanácskozott. A választmányi ülésen helyesléssel vették tudomásul, hogy számos új tag jelentkezett.

Ezután a földművelési, közlekedési miniszterek leiratai kerültek sorra, melyekben a balatoni fürdők tejjel való ellátása dolgában közölték a szövetséggel határozataikat. A közlekedési miniszter meghatározta a tej maximális árát, a földművelésügyi miniszter pedig erőtakarományt bocsátott azoknak a tejtermelőknek a rendelkezésére, akik hajlandók maximális áron tejet szállítani a fürdőkre. A földművelésügyi miniszter helyesléssel vette tudomásul a szövetség jelentését a Balatonfüreden rendezett katonai kosárfonó-tanfolyamról. És tudomásul vette a somogykiliti-i zöldségtermelő-telep teljes állami kezelésbevétele tárgyában való megegyezést.

Köszönetet mondtak a balatoni miniszteri biztosnak a badacsonyi turista-út és a gyenesdiási fürdősziget helyreállítására adott adományaiért, az államvasutaknak kétrendbeli menetrendváltásért és a Magyar Általános Hitelbanknak a szívbeteg-segélyalap támogatásért. A balatoni körút tárgyában másutt bővebben ismertetett jelentést tudomásul vették, hasonlóképen a Balatonvidéki Villamosművek Részvénytársaság' tőkefelemelésére vonatkozó, tett intézkedéseket. Majd a közgyűlés elé viendő tárgyakkal foglalkozott a választmány.

A tanácskozást ezután megszakították és délután a közgyűlés tárgysorozatában foglaltak kerültek sorra. Dr. Óvári Ferencz a közgyűlést

Bazaltoszlopok a Szentgyörgy-hegyen. — Cholnoky Jenő felvétele.

megnyitva, kiterjeszkedett azokra a fontosabb eseményekre, melyek az utolsó hónapok alatt a szövetséget cselekvésében irányították. A közgyűlés határozatképességét megállapította, mely után a nyári jelentés felolvasása következett.

A jelentés rámutatott azokra az elfajult állapotokra, melyek a lakás és élelemdrágaság dolgában mutatkoztak. Az általános bajok különleges intézkedésekre vezettek és a kormány kinevezte Szmrecsányi György pozsonyi főispánt a Balaton közlekedési és közrendészeti kormánybiztosává. Bő hatáskört biztosítva ezekben a kérdésekben. A jelentés rámutatott arra, hogy az élelemdrágaság legtermészetesebb szabályozója az, hogyha máshonnet hozott élelmiszerekkel leszünk rajta, hogy az élelemhiányt enyhítsük. Legnagyobb segítség az, ha a közlelme-

zési miniszterium rendelkezésre bocsátja azt az élelem mennyiséget, mellyel a nyáron megszorodó népességet elláthatjuk. Legtöbb baj volt a liszttel. A közlelmezési miniszter rendeletet adott ki, hogy minden fürdővendég köteles a lisztet magával hozni. Ezzel szemben a főváros utalványokat adott, mely szerint a fürdővendégek jogosultak a nyaralás helyén lisztjüket kivenni. A fővárosnak ezt a rendelkezését egyáltalán nem lehetett figyelembe venni, mert a fürdőhelyeken erre a célra lisztkészletek nem voltak és a főváros kereken megtagadta, hogy az utalványaihoz szükséges lisztelőleget rendelkezésre bocsássa. A jelentés kiterjeszkedett még a közegészségügyi, közbiztonsági kérdésekre, a közművek építésének dolgára, a villamosművek ügyére és számos más kérdésre. Végül arra hívta fel a tagokat, hogy a növekedett szükségletekre való tekintettel a módosított alapszabályok szerint életbelépett nagyobb tagsági díjak alapján újra a kötelékbe lépni sziveskedjenek.

A jelentéshez elsőnek *Sümei József* dr. balatonfüredi fürdőorvos szólott hozzá. A kormánybiztos rendeleteit bírálja. Szükséges szerinte az, hogy a kiadott rendeleteket ne lehessen kijátszani. Hallott róla, hogy újabban nem adnak ki lakást bútórral, hanem csak bútor nélkül. A bútorokat azután külön felszámftják és ezzel uzsoráskodnak. Szükséges, hogy a lakás minőségén ne lehessen változtatni. Az elrendelt menürendszer a beteg embereknek nem való és szükséges, hogy orvosi rendeletre a külön ételeket kiszolgálják. A vendéglősöket ellenőrizni kell és gondoskodni arról, hogy a hozott határozatokat mindenki betartsa. Szerinte minden fürdőben mielőbb meg kell szervezni a fürdőügyi bizottságokat, melyek azután úgy a lakás, valamint az élelmezés kérdésében eljárának. *Rosznagl István* felteszi a kérdést, miért csak a lakások ne legyenek drágák? Amikor a világon minden megrágult és a házak tatarozása, pótlások beszerzése tízszer annyiba kerül, mint azelőtt. *Kvassay Jenő* miniszteri biztos szerint a menürendszer az a tengely, mely körül az olcsó élelmezés folyik. Ismerteti a bevált külföldi példákat. Így lesz nálunk is, és megszeretik ezt a rendszert, ha a vendéglősök törekesznek rajta, hogy amit adnak, az kifogástalan legyen.

Elnöklő az elhangzott észrevételeket összegezi és ezután határozatilag kimondja, hogy a szövetség felhívja a kormánybiztos figyelmét arra, hogy miként akarják a lakás kiadásánál a rendeleteket kijátszani. A szövetség szükségesnek tartja a menürendszer állandósítását, de kell, hogy a gyógyfürdőkön orvosi rendeletre az orvosok által előírt ételeket is kiszolgálják. Szükségesnek tartja azonkívül a szövetség a fürdőügyi bizottságok megalakítását. Az igazgatóválasztmány új tagjai lettek: *Reischl Imre* városbíró, dr. *Eöttevényi Olivér* főispán, dr. *Felber Arthur* kir. főügyész, *Forgách Károly* gróf, *Fejér István* igazgató, *Fáber Sándor* akad. tanár, dr. *Herczegh Mihály* udv. tanácsos, *Ibos Nándor* birtokos, *Kenessey Miklós* birtokos, *Lazsánszky Béla* igazgató, *Mailáth József* gróf, dr. *Romy Béla*

ny. államtitkár, dr. *Szentes Anzelm* perjel, dr. *Tevely Béla* ügyvéd, *Zichy Andor* gróf, *Mérei-Vajda Elemér* ügyvéd, *Kovács Béla* gyógyszerész, *Vajda Ákos* körjegyző, *László Domokos* műszaki tanácsos, dr. *Gordon Róbert* igazgató, dr. *Segesdy Ferenc* táblabíró, *Oeconomó György* jószágigazgató, *Iser Károly* főfelügyelő, dr. *Sári János* főkönyvelő, dr. *Berzsenyi Gerő* kir. közjegyző.

A közgyűléshez több indítvány érkezett. *Kvassay Jenő* háromrendbeli javaslatát a fürdőtörvényt előkészítő-bizottsághoz tették át. A javaslatokat másutt közöljük. A Badacsonyi Kultúregycsület azon indítványt terjesztette a közgyűlés elé, hogy miután Badacsonytomaj és Nemestördemicz között a tervezett balatoni körútnak a törvényhatósági út kiszélesítésével való létesítése igen nagy nehézségekbe ütköznék, egyrészt műszaki szempontból, másrészt pedig, mert ezáltal óriási területű szőlővel és épületekkel beépített földeket kellene kisajátítani, célszerűnek tartaná a Kultúregycsület, ha a balatoni körútnak fenti szakasza a vasút mellett a tó partján építtetnék ki. Ez aránytalanul kevesebb költséggel járna, a mennyiben a két parttulajdonos *Esterházy Miklós* herceg és *Esterházy Pál* gróf az e célra szükséges területeket bizonyára kedvező feltételek mellett bocsátanák rendelkezésre. Az út ily áthelyezésével a Balatonpartnak eme szakasza azonnal más képet nyerne, a melybe egyúttal bekapcsolható lenne a badacsonyi kikötő is. A közgyűlés elhatározta, hogy a javaslat értelmében a kormányhoz előterjesztést intéz.

Dr. *Magyar Károly* és dr. *Gcher Lambert* két rendbeli indítványukat terjesztették be. Az egyik az, hogy a szövetség a közgyűlésből tegyen előterjesztést, hogy a készülöben levő kisajátítási törvény revíziója alkalmából keresse meg a szövetség a kormányt, hogy az új törvénybe vétessék fel egy pont, melynek értelmében kisajátításnak legyen helye oly esetben is, a midőn valamely kötött birtok felszabeditása és szabad forgalmúvá tétele közérdekeket képező fürdőtelep, nyaralótelep, vagy hasonló intézmény létesítése végett szükséges. A közgyűlés az indítványt magáévá tette.

Dr. *Magyar Károly* és dr. *Gcher Lambert* másik indítványa, hogy a rokkant katonáknak ingatlanlallal való ellátásánál bizonyos esetekben akként intézkedjék a kormány, hogy a mezőgazdasági munkára képtelen rokkantaknak egy a mezőgazdasági célra adományozott birtokkal egyenlő értékű bérvillát adományoz. A kormány ugyanis, egybehangzó hírek szerint, a harctérről hazatérő katonákat, rokkantakat mezőgazdasági birtokhoz akarja juttatni. Eme nemes cél megvalósításához, főként a nagyobb mértékben rokkantaknál, sokkal alkalmasabb volna a bérvillák adományozása. Sokan lesznek, kik képtelenek majd szántani, vetni, ellenben a bérvillák kezelését elláthatják. A rokkantak ügyének rendezésénél a katonáknak ingatlanhoz juttatásánál tehát célszerű erre is gondolni. Sajátítson ki a kormány a Balatonparton e célra területeket, építse be ezeket bérvillákkal és a rokkantak egy részét így juttassa

boldog otthonhoz. A bérvilla nem kerül többbe, mint az a mezőgazdasági birtok, mely egy családnak megélhetést biztosíthat. Emellett a rokkantaknak, nyugdíjas havidíjasoknak fizetendő évi segély elegendő lesz a bérvillák költségeinek amortizálására is és ily módon az évenként megismétlődő állami kiadás nem felélésre, hanem örökké tartó vagyontöbblet képzésre fog szolgálni.

Mészöly Gyula kétrendbeli indítványát, hogy Siófok és Balatonfüred között a tó befagyásáig közlekedjék a hajó, továbbá hogy a fürdőtelepi piac állandósíttassék, elhatározták, hogy a jelzett értelemben a szükséges lépéseket megteszik.

Patak Bertalan főmérnök előadását másutt közöljük. Az előadáshoz elsőnek *Magyar Károly* szólt hozzá, ki szükségesnek tartja, hogy elsősorban a parti községeket kapcsolják be.

Kvassay Jenő miniszteri biztos tájékoztatta az egybegyűlteket, hogy ez a terv valósul meg elsősor-

a Balatoni Szövetség kezdeményezésére a balatonvidéki nagyszabású villamosmű tervezetét Önökkel megismertetni.

A Hazai Villamossági Részvénytársaság vállalkozott a világháborút közvetlenül megelőző években arra, hogy a Balaton körül levő egy-két nagyobb fürdőhelyet villamos energiával ellásson.

Nevezett részvénytársaság Aszófőn egy még maig is befejezetlen villamosközpontot létesített, a melyen egy darab 600 és egy darab 1000 HP gőzturbinát a megfelelő háromfázisú 5000 volt feszültségű generátorral állított fel.

A gépházból ugyancsak 5000 volt feszültségű árammal két irányban vezetékét épített, az egyik Aszófőből kiindulva Balatonfüreden át Arácsig vezet, azontúl Almádiig csak az oszlopok állanak, a másik vonal Aszófőn, Tihanyon s a Balatonon át kábel alakjában Szántódig, Zamárdi—Tóközpuszta—Siófok.

E vonalról néhány leágazás készült, és pedig:

A zánkai medence az Imer-hegyről. — Cholnoky Jenő rajza.

ban. *Kemény Pál* báró az iránt szólal fel, mely szerint kívánatos lenne, hogy a Balatonnál érdekelt négy nagy bank jegyezze le a részvénytőkét azzal a kötelezettséggel, hogy az érdekelteknek az igénybe vett lámpák számához képest részvényeket átengedjenek. *Kvassay Jenő*, *Óvári Ferenc dr.* és mások hozzászólása után kimondatott, hogy a szövetségnek egyelőre nem lehet más feladata, minthogy a jegyzés alatt álló további 2 millió koronát összehozzuk. A részvénytársaság belső ügyeibe azonban nem avatkozhatunk. A kialakulás jó úton van és remélni lehet, hogy a közművek sorsa szerencsés megoldást nyer. Ezzel a közgyűlés véget ért.

A balatoni villamosművek jövőjéről.

Patak Bertalan cégvezető-főmérnök előadása.

Igen tisztelt Uraim!

Becses felszólításuknak eleget téve, engedjék meg, hogy Kovács igazgató úr megbízásából, ki idejövételében legnagyobb sajnálkozására akadályozva van, megtarthassam azon előadást, mely hivatva lesz

Siófok—Kiliti, Szántód—Földvár, Szárszó—Szemes—Lelle—Boglár—Fonyód—Bélatelep—Lengyeltóti.

A secundär-vezetékek legnagyobbbrészt csak Siófokon és Balatonfüreden épültek ki, a többi helyen majdnem mindenütt még igen sok vezeték kiépítése szükséges. A primär 5000 volt-feszültségű vezeték összhossza cca 70 km, a beépített transzformátorok száma 1916 végéig 32 darab, körülbelül 800 kvampere teljesítménnyel. Miután az építő részvénytársaság valószínűleg az összes balatoni fürdőhelyeket el akarta látni villamos energiával, hisz azért építette helyesen a telepet a fogyasztási terület súlypontjába, a vizsgálónak az első tekintetre szembeötlök, hogy a tervező — lehet, hogy pénzügyi szempontból — a feszültséget alacsonyra választotta, továbbá, hogy a gépek teljesítménye már az első években nem fog megfelelni a követelményeknek.

Miután pedig kizárólag a fürdőhelyeknek villamos energiával való ellátása semmi esetre sem lehet gazdaságos, mert teljes lehetetlenség, hogy egy év két hónapja jóvá tegye tíz hónap üzemhiányát, már eleve gondoskodni kellett volna a tervezőnek jóval magasabb feszültség választásáról, hogy nagyobb vidékek legyenek a villamosteleg működési körébe bevonhatók, a melyeken oly fogyasztók csat-

lakozhattak volna a hálózathoz, kik állandó fogyasztást biztosítva, a vállalat rentabilitását megalapozhatták volna.

Rövidesen az aszófői telep üzembehelyezése után az építő részvénytársaság csődbe került és a Balatoni Szövetség, hogy a fürdőhelyek világítását biztosítsa, átvette a telep vezetését és már rövid idő alatt látta a hiányokat s azon meggyőződésre jutott, hogy itt idejekorán meg kell tenni a szükséges intézkedéseket, nemcsak a vállalat prosperitása érdekében, de hogy az összes fürdőhelyek biztos üzem mellett részesülhessenek a villamos-energia használatának előnyeiben.

A mű tanulmányozásával és az új tervezet elkészítésével a Balatoni Szövetség igen tisztelt vezetősége Kovács igazgató urat bizta meg, ki a megbízásnak eleget téve, tapasztalatait és a szükséges felvilágosításokat felhasználva, egy költségvetést és gazdasági számítást készített s a tanulmányt illetékes helyre juttatta.

A tanulmány rövid ismertetése a következő: Tekintettel arra, hogy a villamosteleg jelenlegi műszaki kivitele nem felel meg a követelményeknek, az olcsó szén felhasználhatása szempontjából legcélszerűbb a villamosteleg egy szénbánya területén felállítani, továbbá az energia továbbvezetésére oly feszültséget választani, mely alkalmas az összes fürdőhelyeken kívül a Balaton körüli községeket egy nagyobb körzetben villamos-energiával ellátni.

A helyszínen szerzett tapasztalatok alapján egy kimutatásban összeállítottuk az egyes községek és városok, továbbá az azokon kívül eső egyes iparvállalatok és számos közép- és nagybirtok várható fogyasztását úgy a világítás, mint az erőátvitel szempontjából, a melyek alapján azután elkészült az egész Balatonvidék egységes villamosáram-ellátására vonatkozó tervezet.

A helyszíni tanulmány a veszprémi, enyingi, tabi, lengyeltóti, marczali, balatonfüredi, tapolczai és keszthelyi járásokra, végül Székesfehérvár városra, Polgárdi és Szabadbattyán községekre terjed ki.

A megejtett számítások azt eredményezték, hogy Székesfehérvár város, mint fogyasztó a tervezetbe nem volt felvehető.

A tervezet 55 községre terjed ki, körülbelül 85.000 lakossal; külön számítás tárgyát képezte Keszthely és Tapolca községeknek a hálózathoz való kapcsolása összesen 14.200 lakossal és Veszprém városnak villamosenergiával való ellátása körülbelül 15.000 lakossal.

A fogyasztási terület, melyből a Balaton területe levonásba hozandó, sajnos, gyér lakosságú, a miért is a fogyasztás mérvéhez képest aránylag rendkívül hosszú távolsági vezetésekre van szükség és innen van, hogy az építési költségeknek csak 20%-át képezik a secundár-vezetékek építésére tervezett kiadások, míg a többi 80% a villamos mű egyéb alkatrészeire fordítatik.

A fogyasztási területen jelenleg három kisebb villamosteleg működik az Aszófőin kívül, és pedig: a keszthelyi, tapolczai és a veszprémi.

Amint fent bátorkodtam megjegyezni, tekintettel a minél olcsóbb költségekre, a legcélszerűbb a telepet egy szénbánya területén felállítani.

A gépházban mindjárt eleinte két darab 3000 HP gőzturbina állíthatnák fel az ott fejlesztett és 30.000 voltra feltranszformált energia legnagyobb része egy Balatonfüred és Tihany között építendő letranszformáló állomásban 15.000 voltra alakíthatnák át, mely feszültséggel hálózók be az egész Balatonkörnyéket; az egyes helységeken a 15.000 volt-feszültségű áram 380 voltra alakíthatnák át az erőátvitel és 220 voltra a világítás részére.

Negy 15.000 voltos fővezeték építése tervezetett. Az összes magasfeszültségű vezetékek mint légvezetékek tervezettek, a községekben impregnált faoszlopokon, mindenütt másutt vasbetonoszlopokkal, azon célból, hogy annak fenntartása a minimumra redukálódjék. A Balatonon át két darab vaspánczélkábelt irányoztunk elő 35.000 volt üzemfeszültségre, nehogy a később várható nagyobb fogyasztás a vállalatot a szükséges átalakítások miatt újabb nagyobb kiadásokba sodorja.

A magasfeszültségű vezeték összhossza 366 km, a községi hálózatoké 190 km, összesen körülbelül 200 km üzemtelefonnal.

Az összes községek közvilágítási vezetékkel való ellátását a költségvetésnél figyelembe vettük, valamint oly községek vezetékhálózati kibővítését is, melyek csak részben vannak világítással ellátva.

A kimutatásban feltüntetett 55 községen kívül természetesen számos közép- és nagybirtok, malom, szivattyútelep, több más iparvállalat erőszükséglete és a szükséges vezetékek és transzformátorok figyelembe vétettek.

Az itt felsorolt létesítmények költségei körülbelül 11.000.000 koronára rúgnak.

A tőke megállapítása a vörösréznek százalék-kilogrammonként 350 koronás egységárán alapszik, a hány százalékkal ezen egységár a háború után kisebb vagy nagyobb lesz, körülbelül annyi százalékkal kisebbedik vagy nagyobbodik a műbe befektetett tőke.

A gazdasági számítás eredményeképpen kitűnt, hogy megfelelő értékcsökkenési alap létesítése mellett a 11 millió koronát kitevő építési tőke 4.4—4.7%-kal kamatozhat. A gazdasági számítás alapjául szolgált, hogy:

a) a villamos energia egységára magánvilágítás részére kilowattóránként 90 fillér, erőátvitel részére kilowattóránként 25 fillér és a közvilágítás részére kilowattóránként 40 fillér.

b) A hazai 5000 kalóriás barnaszénnek az ára nem nagyobb, mint 1916 november havában;

c) a villamosmű fenntartására a legnagyobb gond fordítatik, műszakilag kitűnően vezetettik és ennélfogva az értékcsökkenési alapra fordítandó évi 90.000 korona elégséges lesz.

d) az egyes községekkel létesítendő szerződések sarkalatos pontja legyen, miszerint a koncesszió-szerződés lejártá után a községi hálózatok ingyen nem háramlanak, azok legfeljebb becsárban lesznek

átvehetők, úgy hogy a tőke törlesztésével nem kell számolnunk.

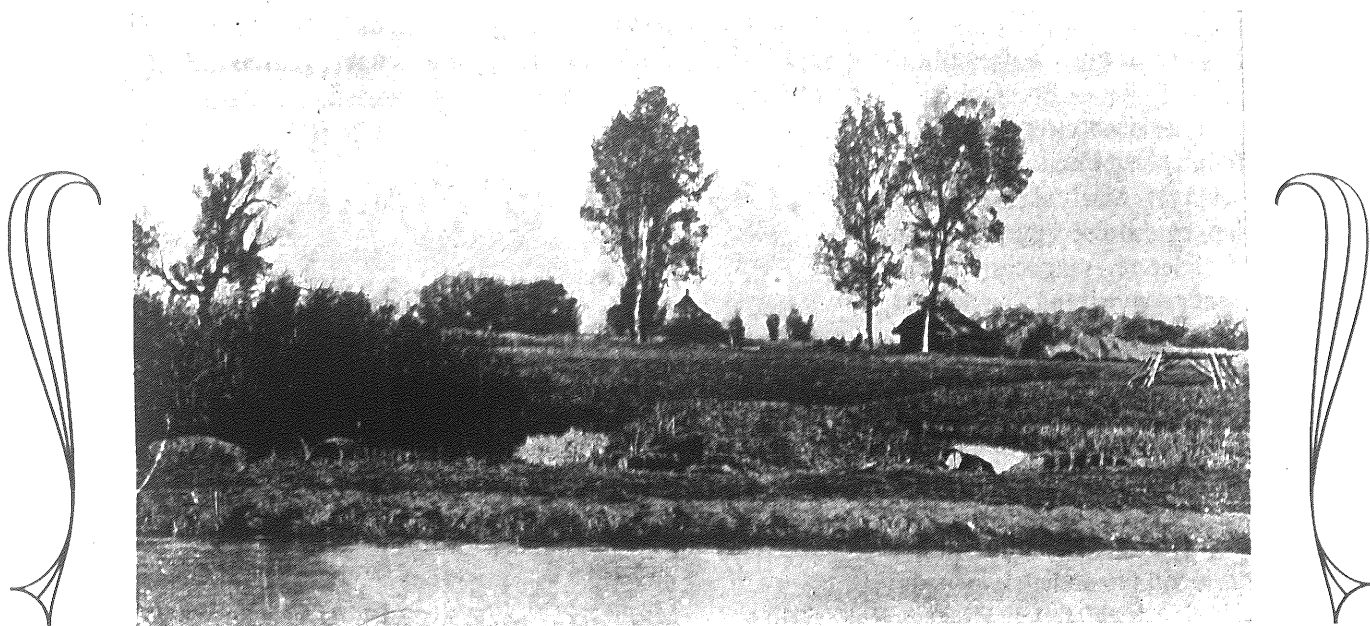
A tervezett mű tőkemegállapításánál, valamint a bevételek és kiadások összehasonlításánál nem vettük figyelembe a Balatontól messzefekvő vidékek energiával való ellátását, holott egész bizonyos, hogy a távolabb eső vidékeknek a fogyasztási körzetbe való bevonása különös tekintettel az északra fekvő nagyobb városokra és ipartelepekre a jövedelmezőséget feltétlenül emelte volna.

Nem szenved azonban kétséget, hogy rövidesen az építendő mű üzembehelyezése után a tárgyalások ezirányban is megindulhatnak, a tervezetnél azonban szükséges volt, hogy a hálózat terjedelme bizonyos korlátok közé szoríttassék.

Ez volna fővonásokban az építendő villamosmű rövid ismertetése, melyhez szives engedelmükkel a következőket bátorodom megjegyezni:

hazai szén alkalmazásánál pedig nagyobb szabású villamostelep hiányában feleslegesen pocskékoljuk nemzeti kincsünket, ha minden gazdaság, a kis- és középipar a villamos erőátvitel előnyeiben nem részesülhet.

Méltóztassanak elképzelni, hogy állításomat egy példával illusztráljam, hogy egy kis vagy közepes vámmalom kénytelen gőzgépét állandóan gőz alatt tartani, holott csak akkor dolgozik, midőn őrlnivalója van és a legtöbbször egy aránylag nagy gőzgéppel mily kevés teljesítményt fejt ki, holott ha a malom egy nagyobb szabású villamostelephez csatlakozik, azon motorral akkor és addig jár, a melyre és a míg szüksége van. Nem csoda természetesen, hogy a kis- és középalmok az ország legnagyobb részében, ott, a hol a villamos erő rendelkezésre áll, a villamostelephez csatlakoztak, már azért is, mert a legtöbb esetben villamszámlájuk nem sokkal többet

Halásztanya Diás-s ígétén. — Cholnoky Jenő felvétele.

A villamvilágításról, mint közszükségletről, e helyütt beszélni igazán feleslegesnek tartom, annyit azonban megemlíthetek, hogy már a háború előtt is, de főképen a háború folyamán mindazon községekben és falvakban, ahol villamosvezeték már létesült, még a zsellérek is villamosan világítják hajlékaikat.

De engedjék meg, hogy b. figyelmüket a petróleumvilágításnak hazánk pénzügyeire gyakorolt hátrányaira felhívassam, a mennyiben minden liter petróleumot a külföldről hozván be, a külföldnek adózunk. Már pedig a háború után az észszerűség is parancsolólag fogja előírni, hogy csak azt szerezzük be a külföldről, a mi nálunk egyáltalában nem kapható, vagy azt vásároljunk onnan, mit más hazai terménnyel vagy gyártmánnyal egyáltalában nem pótolhatunk, különben valutánk sohasem javulhat meg és a túrhetetlen drágaság szanálása a végtelenségig elhúzódna.

Analog az eset az ipar és mezőgazdaság terén, azon különbséggel, hogy a míg a porosz szén és a benzín használata mellett szintén a külföldnek adózunk, a

tett ki, az üzemszemélyzetre és a gépjavításra fordított költségeknél. Elképzelhető a pénzügyi eredmény, ha meggondoljuk, hogy különösen a mostani viszonyok mellett mily óriási gondot okoz a szénbeszerzés és mily nagy különbség van egy gőzgép és egy villamosmotor beszerzésének és fenntartásának költségei között. Egy kis vámmalom szén szükséglete, ha azt kilowattóra átszámítjuk, a hazai barnaszénből kilowattóránként 8—10 kg, míg egy modern gőzturbinákkal felszerelt nagyobb szabású villamosmű jó kihasználással 3 kg-ból is előállítja a kilowattórát.

Nem csoda, ha a villamos motorok egyszerű kezelése, a többi gépekkel szemben határtalan olcsósága és üzembiztonsága arra készítette a távközi villamostelepek vezetőit mentén levő összes közép- és nagybirtokosokat, hogy gazdaságukat ne csak villamvilágításra, de villamoserőre is berendezzék és nem egy jelentette már ki, hogy a jelen viszonyok között az ember és tüzelőanyag hiánya miatt nem tudta volna a gazdaságot racionálisan vezetni a villam igénybevétele nélkül.

Ezeket előrebocsátva, ismertetni óhajtom, hogy tulajdonképen miért terveztük a létesítendő balatoni villamosművet ily nagyszabásúra. Midőn az egyes városok megismerték a villamosenergia óriási horderejét, tisztán hiúságból minden város külön villamosteletet akart, nem törődve a vállalkozás pénzügyi oldalával. Néhány évi üzemvezetés után arra ébredtek, hogy van ugyan villamostelet, de a vállalkozás nem hoz s azonkívül még az igényeket sem elégíti ki, mert a berendezés szűk méretei nem engedtek meg nagyobb terjeszkedést. Ilyen a helyzete a hazai villamosteletek legtöbbszörének. Mi tehát a teendő? Az egymástól nem távol fekvő telepek egyesítése egy gépházban, egységes vezetés mellett, hogy a regie-kiadások csökkentessenek és nagy fogyasztói körzet bevonásával a bevételek emeltessenek. Egy kis villamostelet kiadásai ugyanis egy nagy villamostelet kiadásaihoz képest aránylag igen nagyok. Minden gépház megkívánja a maga személyzetét, akár kicsiny az üzem, akár nagy, sőt a nagy üzemek automatikus tüzelésükkel aránylag sokkal kevesebb emberi erőt vesznek igénybe, mint a kisebb üzemek. Nem akarom ezúttal részletesen tárgyalni azt az óriási előnyt, amelyet számos kis villamostelet egyesítése egy nagy távközi villamosteletté magában rejt, ez nagyon hosszúra nyujtaná az ismertetést, de úgy a külföldön, mint hazánkban is, már számos példa bizonyítja a telepek összevonásának üdvös eredményét úgy műszaki, mint pénzügyi szempontból. Hogy pedig a háború után azon célból, hogy egyrészt üzemanyagban és emberi erőben takarékoskodjunk, másrészt, hogy a villamosteletek pénzügyi szempontból is megfeleljenek a várakozásnak, parancsolólag fog fellépni a kisebb villamosteletek összevonásának szükségessége.

Ugyanezen műveletet hajtjuk a jelen esetben is végre, a mennyiben az aszófői telepet egyesítjük több más kisebb teleppel s azonkívül távolabb eső vidékeket is bevonunk a fogyasztási körzetbe.

Szilárd alapra kell tehát a telepet állítani, hogy a jövő gondját lerázzuk. Nem szabad a fürdőhelyeket kitenni annak, hogy egyáltalában ne kapjanak villamosáramot, vagy pedig ha kapnak, hogy örökös rettegésben éljenek, a mennyiben mindig félt, hogy az üzem egy szép napon fennakad.

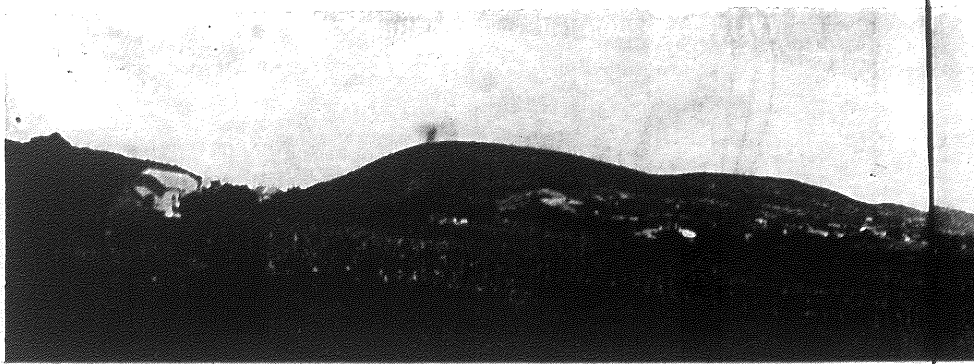
Egy ilyen vállalkozás megteremtéséhez természetesen pénz kell, melynek egy részét az egész Balatonkörnyéknek kell saját jól felfogott érdekében előteremtteni és minden egyes lakosnak anyagi viszonyaihoz képest hozzá kell járulni ahhoz, hogy a nagyszabású villamosmű megépüljön.

Összesen körülbelül 3 millió korona azon összeg, melyet a Balatoni Szövetség igen tisztelt vezetősége kér ezen 55 községtől, a mi azt jelenti, hogy fejenként cca 40 koronával kell

minden községben a lakosságnak az építéshez hozzájárulni.

Ha éppen a napokban egy kis, 4000 lakost számláló horvát község, mely minden oldalon húsz kilométernyire van elzárva a rendes vasuti forgalomtól, 800.000 koronát szavaz meg egy kis villamostelet építésének céljára, remélem, nincs akadálya annak, hogy itt a Balaton mentén egy 4000 lelket számláló község 160.000 koronával járuljon oly mű létesítéséhez, mely alapját képezi nemcsak az egyes községek vagyonosodásának, de főfeltétele az egész Balatonvidék felvirágzásának.

Igen tisztelt Uraim! Szives figyelmüket megköszönve, befejezem előadásomat s csak annyit teszek még hozzá, hogy ha a Balaton mentén elterülő községek lakosai a villamostelet ügyét oly melegen pártolják, mint a minő buzgósággal és lelkesedéssel a Balatoni Szövetség igen tisztelt vezetősége, felelőssége tudatában a mű létesítésén fáradozik, úgy semmi akadálya sem lesz annak, hogy rövidesen a világháború befeje-

A csopaki Rivierazty L.

zése után hazánk egyik legszebb villamostelete megépüljön.

Régi adatok a vizállásról.

A SZÁZADOK című folyóirat első évfolyamában (1867) olvasom Pesthy Frigyes cikkét Magyarország régi kori vízhálózatáról. A cikkben több olyan adat van, mely bennünket, balatonmentieket érdekel. A cikk rámutat arra, hogy a régi korban hazánk területén tömérdek víz volt, melynek most már nyoma sincs, legfőleg a hagyományokban és helynevekben. Régi királyaink a püspökségeknek halászati jogot, halastavakat adományoztak. Az író szerint, négyezer is lehetett az ilyen halastavak száma, amely már az író idejében százra olvadt le. A halastavak kiszáradtak azokkal a folyókkal együtt, honnan vizüket nyerték. Zala, Veszprém, Fejér, Tolna megyék köztük vannak ama megyék között, melyek vízbőségükkel ébresztettek figyelmet. Az egyházak sokszor székhelyüktől távol birtokoltak tavakat. A Margitsziget apácai a Somogy megyében fekvő jószágaikról látták el magukat hallal. A Balaton hajdan hasonlíthatatlanul nagyobb volt, mint

a jelenkorban. Nemcsak a költői fellengzés, hanem komoly és státusiratok is tenger néven illetik a Balatont. Így például IV. Béla király 1193. évben azon praediumokat előszámlálván, melyeket anyja a fehérvári keresztes ispotályosoknak adományozott, leírja Uj-udvar határait: *prima meta incipit ab aqua, quae vocatur Clesna, a parta maris* — a határ kezdődik a Clesna (azaz Kanizsa) folyónál, a tenger részéről és tovább haladva a Bakony erdőt éri. Más helyen ismét: *Juxta mare in Chergon prima incipit a piscina Abram* — a tenger mentén Csurgóban az első határ Ábrány halastónál kezdődik. (Ábrahám pusztá ma határos Csurgóval.)

Hajdani váraink, ha nem feküdtek hegyen, védelmi erejüket nagyrészt a víznek köszönték. Ha meggondoljuk, hogy váraink száma a múlt században nem csekély vala, bámulni kell, hogy ezen víztömeg mind hova lett. Szigetvár mellett az Almás lecsapolása következtében a tavak és posványoságok mind eltűntek. Most e helyet szép rétság veszi körül. Kanizsa is nem kevesebbet bízott a víz gátjában, mint védelmezői hősi karjaiban. Az ősrégi Zalaszentgrót

Flóris a Bakonynak szembeötlő vízhiányára mutatván, ezen körülményt az erdőknek terv és számítás nélküli irtásaiból, a Balaton víztükrének lecsapolások által történt összeszorításából, a Sárrét és más nagyobb posványos helyek kiszáritásából magyarázta. Hogy hajdan több vagy legalább bővebb források lehettek a Bakonyban, már csak abból is következtethetjük, hogy sok helység forrásról vette nevét.

Szerzőnk azzal a felhívással végzi a cikkét, hogy azok, akik vidékük vízirati régi viszonyairól és alkotásáról tudnak, hozzák nyilvánosságra. Ilyen irányú közleményeknek, mint a Balatonról szóló régi feljegyzéseknek, lapunk is szívesen nyit teret.

Közli: Sági János.

A jelentés

(Vége.)

A szövetség közvetlen alkotása a Balatonfüreden székelő Balatoni Élelmező Szövetkezet, mely az egész Balatonra kiterjeszti működését. A szövetkezetet a Szövetség tisztviselői vezetik és nagy arányait mutatja az, hogy egyesztendős működése alatt a balatoni vidék legnagyobb szövetkezetévé fejlődött. Az első esztendőben 450 ezer korona értékű árút hozott forgalomba. Ebből mintegy 80 ezer koronát tesz ki a zöldség- és főzelékfélék forgalma és körülbelül ugyanannyi a forgalom a hatósági árúknál. Miután a szövetkezet, mint elosztó központ is szerepel, e címen való forgalma kitesz 140 ezer koronát. Összes forgalma tehát közel 600 ezer korona.

A szövetség bizottsági kezelésben tartotta a Balatonvidéki Villamosművek üzemét is. Most már az ötödik esztendeje. Az üzemben fölhasznált áram a legutolsó üzemi évben kitétt 581.073 kilowattot. Az eladott áram után a bevétel volt 192.815 korona.

A szövetség külön számadásában is nagy tételek szerepelnek. A szövetség összes bevétele volt 698.457 korona. Összes kiadása pedig 529.422 korona. Tehát a szövetség kicsiny irodája milliókat kitevő pénztári forgalmakat bonyolított le.

A szövetségi iroda a múlt esztendőben szervezte be a Balatonvidéki Villamosművek Részvénytársaságot. A részvénytőke legnagyobb részét beszedte, az összes kezelési teendőket végezte. Ezenkívül az igazgatóság a további szervezés teendőit is a szövetségre bízta, engedélyezvén hozzá megfelelő költségeket. Az első szervezés költségeit ugyanis a szövetség előlegezte. Hisszük, hogy a nyáron összegyűjtendő két millió korona egybegyűjtése meg fog történni, mire nézve a közgyűlési határozat után a munkálatokat megindítjuk.

Előreláthatólag az őszre nagyobb mozgalom lesz a villamos áramszolgáltatás kérdésében. Elkészült az a műszaki tervezet, mely egyelőre 57 balaton-

szty Lajos felvétele.

csak a török inváziók korában alakítottatott végvárrá, de noha a védőrség rendszeren csak 600 emberből állt, ezen vár posványos és ingoványos körtere miatt elég tekintélyes védponttá vált a török becsapások ellen.

Számos folyó, patak, csermely egészen eltűnt. Az író minden megyéből sok adatot közöl. Veszprém megyében 1274-ben *Bálványvíz* fordul elő. Tihany és Szőlős körül az *Evetes*-folyó. Ajka határában, a Bakony vidékén a *Tornya*, melybe a *Kovácsbika* nevű csermely szakadt. Somogyban a *Gyepes* és *Zudas* (1422) folyó, a *Nyár* vize Sármellék és Paczod között folydogált. Zalamegyében az ismeretlen *Unoka*-patak és a Bik melletti *Ágaspatak*-on kívül *Igricz* és *Verecs*-patak körül egy *Tót-Rokolán*-patak, mely másképp *Verecs*-patak néven is előfordult (1412) idézi elő kíváncsiságunkat. Ezen utóbbi patakkal egyesült valami *Kisuri-Kad* patak nevű víz. Ma ama nevet csak a Rokolán-pusztá tartja fenn.

A szigetek száma nagyobb volt, mint most. A XIII. században Tihany és vára nem félszigetet, mint ma, hanem a Balaton valóságos szigetét képezte. Ugyanezen században Szigliget is, mint Sziget említették; *insulia cum monte juxta Balaton*.

A helynevek igazolják, hogy Magyarország vízgazdasága roppant mértékben megfogyott. Rómer

menti község és fürdőtelep bekapcsolását tervezi. Az érdeklődés legnagyobb jeleivel találkozik a Balaton eme legnagyobb, legfontosabb üzeme és így hihetőleg a részvényjegyzés is a legszélesebb mederben fog megindulhatni. A mai nehéz viszonyok között, a mikor anyag nincs, nem lehet a vilamosüzemet fejleszteni, de reméljük, hogy rövidesen más lesz a világ járása.

A tagsági élet, az egyesületi élet általában véve megromlott, a mióta az egyesületi tagok jelentékeny része katona. Nálunk is egyharmadrész katonai szolgálatot teljesít, a kik természetesen nem tesznek eleget tagsági kötelezettségeiknek. Ennek következtében szaporodtak föl a tagsági hátralékok is, a mely a háború után hihetőleg nagyon lecsökkenik, mert hiszen a tisztviselő osztályt kivéve, minden rangú és rendű ember jó anyagi viszonyok között él, tehát a tagsági díjakat megfizethetik.

A szövetség folyóirata folyton zsugorodó képet mutat, a mint gyengülnek a szövetség ellentálló erői és a mint nő a nyomdal költség. Ma már ott tartunk, hogy annyit kell fizetnünk két ujságszám nyomtatási költségeiért, a mennyibe ezelőtt öt évvel az egész esztendei lappéldányok kerültek. Eme és egyéb általános anyagdrágulás az oka annak, mely szerint az elnökség előterjesztést kénytelen tenni a tagsági díjak megfelelő emelése érdekében, különben a tíz éven át fenntartott és közszeretnek örvendett kis folyóiratunkat kellene háborús áldozatul beszüntetnünk. Ezt aligha tehetjük meg, mert ez volt az a kapocs mindig, a mi a tagokat a szövetséggel összekötötte és ez volt főként a rugója annak, hogy tömegesen léptek be a szövetség tagjai sorába. Most ez a tagsági szaporodás aránylag gyenge, de hisz az oka nyilvánvaló. A ki nem lehet részese a Balaton örömeinek, nem érezhet kedvet sem az iránt, hogy a szövetség tagjává váljék. Az alapító tagok szaporodása ellenben nagyon jó, soha nem volt ekkora, mint manapság, a mi biztos jele a pénz-bőségnek.

Hogy a szövetség folyóirata ismét sűrűbben megjelenhessék, kérnünk kell, hogy a tárgysorozaton szereplő és a tagsági díjak tekintetében módosuló alapszabályváltoztatást a t. közgyűlés egyhangúlag elfogadni sziveskedjék.

A vízáradás veszedelme elmúlt minden erőszakos beavatkozás nélkül; úgy, a mint azt a tudósok és szakférfiak előre megmondották. Csak egy forró nyár kellett hozzá, máris hallottunk újra kijelentéseket, hogy a Sión minek eresztenek annyi vizet? És el lehetünk készülve, hogy ismét fog hangzani az a panasz, hogy elapad a Balaton. A minthogy nem tudtunk segíteni a vízáradáson, úgy nem fogunk tudni segíteni azon sem, hogy egy-két forró nyár meg ne apassza a nagy vizet. A tervbe foglalt Sió és Mura-csatornák csak mérsékelhetik a szélsőségeket, de ki nem küszöbölhetik. A megvádolt tudósoknak és mérnököknek az igazuk mellett közgyűlésünkben foglaltunk állást, önérettel hivatkozhatunk rá, hogy az állásfoglalásunkat igazolták a jelenségek is.

A nagy bankok figyelme észrevehető a magyar

fürdők iránt, a mi sohasem mutatkozott akkor, mikor szűkében voltunk a pénznek. Örülünk rajta, hogy ez a figyelem legalább a pénzbőség idején tapasztalható. Így van reményünk, hogy a mint az építkezés megindulhat, nagyarányú berendezkedések fogják emelni a Balaton vonzó erejét. Azoknak az apró eszközöknek és berendezkedéseknek az ideje elmúlt, a mely kezdetnek elégségesnek mutatkozott. A hat-tíz-huszsobás balatoni nagyszállók és éttermek ideje lejárt. Ma a százaknál kezdődik a tervbevett új szállók szobaszáma. A nagybankok szereplésével együtt feltűnik a nagyüzemek sokat átfogó reménye. A nagyüzemek, vállalatok árnyékába és azoknak kisegítő intézményeként nagyon szép feladatot oldhatnak meg a kisebb üzemek is, de az igazi életet, a nagyarányú fejlődést csak a tökéletes berendezkedéssel dicsekedhető nagyüzemek biztosíthatják.

A Balatoni Szövetség közel másfél évtizedes munkálkodása egybeforrasztotta a balatoni törekvéseket, bizonyos összhangot teremtett és nincsen ma senkisé, aki azt merné állítani, hogy a Balatoni Szövetség nem olyan közhasznú intézmény, mely mindenki pártolására érdemes. Hogy azonban cselekedhessék, ehhez szárnyak kellene. Az anyagi erő és tehetség azok a szárnyak, melyekkel leküzdheti a fennforgó nehézségeket és a mellyel megalkothatja azokat az intézményeket, melyek ma csak óhajtként szerepelnek, de legnagyobbbrésük ma még meg nem valósíthatók. Az alapvagygon gyarapítása és a tagok számának szaporítása legyen minden tagtársunk buzgó törekvése, akkor a továbbiakban sokkal gyorsabban fogunk célhoz jutni, mint a kezdet első nehéz viszonyai között. Ha a szövetség anyagilag is oly nagyot jelent, mint a minő nagy már ma az erkölcsi értéke, minden ma még nehéznek látszó kérdés nehézségeit játszva fogjuk leküzdni.

Ezekben voltunk bátrak röviden jelentésünket összefoglalni és kérjük, méltóztassék a jelentést szívesen tudomásul venni. *Az elnökség.*

Mit írtak a Balatonról?

A **Veszprémvármegye** című lap *Balatontart* néven állandó mellékletet indított meg. Rovatvezetője *Czakó Gyula* balatonkenesei lelkész, ki irodalmilag már régen működik. A melléklet igen ügyes és jól felel meg céljának, érdekes közleményeket hozva a Balaton minden részéről. Augusztus 18-iki száma a balatoni fürdők ellátásával foglalkozik és tárczacikket közöl dr. *Jánosy Aurél* tollából *I. Ferencz-József a Balatontarton* czimen. Elhunyt királyunk 1843-ban történt látogatását írja le.

A **Veszprémvármegye** július 14-iki számában *Balatontart* czimen a *Pesti Hirlap* július 7-iki számában megjelent hasonló nevű cikkel foglalkozik. Nincs a cikkiró mellett, hogy a Balatontartját egy közös vármegyébe tömörítsük.

«Nem Balatonmegyére van itt szükség — mondja — hanem vállalkozási kedvre s kitünő üzleti szellemre és olyan kormányintézkedésekre, hogy vasuti közlekedésünk és élelmezésünk terén a visszás állapotok megszűnjenek. Van már a Balatonnak kormánybiztosa, van a Balatonpartnak három alispánja, főispánja, szóval: az országgyűlési képviselőkn kívül is elég sok előkelősége ahhoz, hogy azokat a szükségleteket, amiket a közigazgatás orvosolhat, fölismerték és kielégítsék.

A fürdőknek modernné való átalakításához azonban nagy és áldozatkész tőke és modern üzletemberek kellene s most, a mikor a rengetegül fölgyülemlett papírpénz mindenfelé elhelyezkedést keres, van itt az ideje annak, hogy a nagytőke útján és ne közigazgatás útján igyekezzünk fölvirágoztatni a Balatonpartot!

sunk *Bátky* Zsigmond tollából. Foglalkozik a települési viszonyokkal és ebbe a Balatonvidéket is befoglalja s megállapítja, hogy Fehérvár környéke a településre a régi időben is alkalmas volt, mert mindazok az előfeltételek nem hiányoztak, amik a települők és állataik eltartására szükségesek voltak. A többek között ezeket írja: «A pannon-kelta kort a római uralom (Kr. e. 34.—Kr. u. 375.) váltotta fel. Az ország fokozatos meghódítását véres küzdelmek előzték meg, de ezeket csakhamar a máshol már kipróbált gyarmatosítás békés kulturmunkája váltotta fel. Hódolt és hódító kibékült egymással. A római azután nemcsak erődített helyekkel, hanem munkás polgári telepekkel (nagy-, közép- és Risbir-tok) is sűrűn megszállotta az értékes gyarmatot. Ha a Balaton-monografia épen most sajtó alatt lévő

Dolomit-völgy Keszthely fölött. — Cholnoky Jenő rajza.

A **Zala** című napilap augusztus 25-iki számában *A balatonparti uzsora letöréséhez* címen *Szentmihályi Gyula* balatonboglári gyógyszerész az észlelt visszaélésekkel foglalkozik és rámutat közben arra, hogy a dohány, petroleum stb. minő kitünő csereeszközök most a vásárlók kezében. De annál inkább el kell szenvedni az áruuzsorát azoknak, a kik a hivatkozott cikkekkel nem rendelkeznek. Kormánybiztosi kirendeltséget kért Boglárnak. Rekvirálni óhajtja a balatoni halat is a balatoni közfogyasztás céljaira.

A **Magyar Balneologiai Értesítő** augusztusi száma *A Balatoni fürdők megrendszabályozása* címen ír *Szmrecsányi* kormánybiztos működéséről. A balatoni elfajult viszonyokba a kormány beavatkozásának szükséges voltát elismeri, de hiszi, hogy a kormánybiztos a kezébe letett hatalmát körültekintéssel és tapintatosan fogja kezelni.

A **Földrajzi Közlemények** folyó évi 4—5 füzetében Székesfehérvár kialakulásának és földrajzi helyzetének vázlata címen érdekes közleményt olvá-

Kuzsinszky-féle kötetét átlapozzuk, szinte ámulva látjuk, hogy nincs a Balatonvidéknek olyan pontja, ahonnan római emléképület, sírkő és ingó régiség, már eddig is elő nem került volna. Néhány táblán vasrégiségek, munkaeszközök vannak bemutatva a keszthelyi múzeum gyűjteményéből s ime több darabban felismerhetjük mai paraszt munkaeszközeink szakasztott közvetlen őst. Csak a szőlőmetszőkéseket említjük külön meg, mint a melyek épen a Balaton mentén még ma is hasonló formában élnek. Vajjon kételkedhetünk-e ezek után abban, hogy a rómaiak nemcsak a Szerémségben, hanem a Balaton mellékén is műveltek szőlőt? Sőt hozzátehetjük, hogy a szőlőművelés folytonossága ezen a területen nem szakadt meg mai napig sem. A tihanyi apátság alapítólevelében (XI. sz. közepe) már szőlőhegyről történik említés. Hogy a rómaiak különben a Balaton zala-veszprémi partján erdőket, nádasokat irtottak, lecsapolásokat végeztek (a Sióval is megpróbálkoztak), köztudomású.

A Veszprémvármegye augusztus 25-iki számában A balatoni villamos művek dolgáról ír és apró balatoni eseményeket tárgyal.

Az Ujság című napilap szeptember 1. számában

csunya, szőrös teste, halfogai vannak és a vigyázatlan gyermekeket szokta magával rántani a vízbe.

Volt Viziember, nincs Viziember. A mint Tomaj nem állt az alkura, visszabukott a mélységbe. A sze

Panoráma a fonyódi hegyről. — Cholnoky Jenő rajza.

Balatoni színek címen Quintus érdekes visszemlékezés keretében vázolja a mai balatoni jelenségeket. Szól a fürdőletről, a nyár tapasztalatairól, a kormányintézkedésekről s annak a nézetének ad kifejezést, hogy az állami beavatkozás helyett a társadalmi tevékenységnek kellene nagyobb tért nyitni. Elismeréssel emlékezik meg a Balatoni Szövetségről s felfogása szerint a szövetségnek kellene eszközöket s módokat adni, hogy kiterjedtebb arányokban szolgálhassa a Balaton fejlődésének ügyét.

Kisemberek mesekönyve. 20 darab mesét egybefoglaló, csinosan kötött könyv érkezett hozzánk. *Kozma Imre* máv. tanító mesekönyve. Mind a 20 érdekes mese tárgyát a Balatonból merítette. Mutatóul közlünk egyet. *Tomaj vára.* Régen, nagyon régen élt a Balaton mellett egy Tomaj nevű ember, a ki nagyon szerette ezt a szépséges tavat. Szabad idejében mindig itt volt a tó partján és gyönyörködött a napsütötte hullámok örökké változó játékában.

Egyszer úgy alkonyattájban — mikor a nap már elmerült a nyugati hegyek mögött — megint ott volt a tó partján, hogy élvezze a nyári este szépségeit. A mint elmerülve gyönyörködött a tündéri tájban, meglátja ám az égen az újhódat. Babonás ember lévén, előveszi pénzes-zacskját és azt rázva, háromszor hangosan belekiált az éjszakába: Holdat látok, sok pénzt várok. De vesztére vette elő a pénzét, mert hogyan-hogyanse, beleejtette a vízbe.

Nosza volt nagy siránkozás, mivelhogy nem volt több pénze se égen, se földön. Hát a mint ott szomorkodik, egyszerre gyűrűzni kezd a víz, majd látja ám, hogy egy ember emelkedik ki onnan. Mindjárt meg is szólalt: Hallod-e jó ember, én felhozom a pénzedet, ha kívánod. — Áldjon meg érte az Isten. — De ára is van ám annak. Felhozom pénzedet, még meg is tetézem. Urrá teszek, ha megigéred, hogy fiadat elküldöd hozzám szolgálni.

— Ments Isten! — kiált fel Tomaj. Mert csak most vette észre, hogy a kívül ő beszél, az senki más, mint maga a kegyetlenségéről híres Viziember, kinek

gény ember pedig búslakodott tovább. Egyszer csak észreveszi, hogy egy hófehér hattyú úszik feléje, kinek a hátán egy csodaszép leány ül. Tomaj elbűvölten nézte, mivelhogy ilyent még sohase látott. Mikor egész közel ért hozzá, így szólt a leány:

— Sió tündér nevében köszöntlek, jó ember. Mi tudjuk azt, hogy te szereted a mi szép országunkat, a Balatont, azért megjutalmazunk. Ime vedd vizbeesett pénzed helyett ezt és élj boldogul!

E szavak után egy arannyal telt zacskót nyomott a markába és eltűnt, mintha ott se lett volna.

Boldogan szaladt haza Tomaj. Épített a kapott pénzen egy olyan szép várat a Badacsony tövében, hogy a királynak se volt szebb. A mesekönyv a Magyar Kereskedelmi Közlöny kiadása és ott kapható.

A Balaton körül

Kérjük szövetségi tagjainkat, hogy a módosított alapszabályok értelmében vállalandó kötelezettséggel a szövetségbe újból belépni sziveskedjenek. E szerint az alapító tagok legkevesebb 500 koronát, a rendes tagok évi 20 koronát fizetnek a szövetség pénztárába.

Adományok. *Kovács Izor* vezérigazgató 300 koronát adományozott a Balatoni Szövetség jótékony-célú alapjai javára. — *Löbl Adolf* 200 koronát adományozott a szívbetegeket segélyező szegényalapnak.

Új szövetségi tagok. A Balatoni Szövetség alapító tagjai sorába beléptek: *Magyar Agrár és Járadékbank r.-t.* Budapest, *Hertelendy Ferencz* Lesencze-tomaj, *Hilmayer Ignác* Körmend, gróf *Széchenyi Imréné* Budapest, *Strasser Lajos* Magyarkeszi. A rendes, illetve a pártoló tagok sorába: *Madarász Pál* Nagykanizsa, dr. *Dunst Ferencz* Keszthely, *Rameshofer Béla* Salgó, *Keszthelyvidéki Takarékpénztár r.-t.*, *Preszter Rezső* Budapest, *Rüll Béla* dr. Mohács, *Czermák Lipót* Veszprém, *Tarányi Ferencz* Balatonfüred, *Riedl Ilona* Dunakiliti, dr. *Gyulai*

Mórné, dr. *Ivanics* Károly Keszthely, *Szabó* Alfréd Balatonfüred, *Lágler* Sándor Tengőd, *Schweitzer* Sándor Kaposvár, *Thor* József Badacsony, *Csabi* János, *Békési* Sándor Nemespécely, *Laurenz* Ede Somogykéthely, *Cságoty* István Keszthely, *Székely* Lambert Baja, dr. *Segesdy* Ferencz Balatonfüred, *Werebélyi* Arthur Budapest, *Veszprémi Faipar r.-t.* Veszprém, *Lencz* Sándor, *Fényi* Géza Siófok, *Cseke* Dezső, *Natky* Zsigmond, *Szentmihályi* Árpád Balatonkenese, dr. *Geher* Lambert Nagyvárad, *Rothermel* Henrik Dombóvár, *Szegedy* Gina Acsád.

A somogyi alispán és a fürdők. *Kacs Kovics* Lajos somogyi alispán a júliusi törvényhatósági közgyűlésen előadta, hogy a fürdőidény beállta előtt, kellő időben fölterjesztést intézett a közlélmzési m. kir. miniszterhez, hogy a legszükségesebb élelmiszereknek a fürdők részére leendő kiszolgáltatása iránt intézkedni sziveskedjék. Ismertette a miniszter rendelkezését a fürdővendégek ellátására vonatkozóan és közölte, hogy részéről intézkedett, mely szerint a vármegyei hatóságok a fürdőkre utazóknak az idényre eső járandóságokat egyszerre kiutalják. Miután panaszok merültek fel, hogy a piacra hozott czikkeket uzsoraáron árusítják, az alispán intézkedett, hogy a megállapított maximális árakról a fürdővendégek tudomást szerezzenek; az árúk árjegyzékét kifüggeszték és a tapasztalt visszaéléseket megbüntették. — Azonban a közönség maga az,

egyenesen megtagadták az élelmiszerek kiszolgáltatását s utalványokkal, nem pedig liszttel, cukorral és egyébvel látták el a fürdőkre utazókat, sok baj volt emiatt, mert az utalványokat, helyi készletek hiánya miatt, beváltani nem lehetett.

Magyarok külföldön. A *Fogadó* című szaklapban olvassuk a következő felette érdekes közleményt: «A Klagenfurtban megjelenő «Kärntner Tagblatt»-ban olvassuk, hogy a mezőgazdasági bizottság arról tárgyalt a napokban, hogy a wörthi tó körül nyaraló vendégek részére 2000 kilogramm fagyasztott húst kiutaljanak-e? A bizottság tárgyalásán kitűnt, hogy nem szívesen látják Karintiában a nyaralókat, de nem tudják, hogy védekezzenek ellenük. A bizottság elnöke bejelentette, hogy a kerületi kapitányságokhoz az az utasítás ment, állapítsák meg pontosan a nyaraló vendégek nevét, származását és állampolgárságát, mert meg akarják állapítani, hány magyar tartózkodik ottan, mert ezeket a személyeket majd szigorúan megfigyelik és életmódjuk állandó ellenőrzés alá lesz helyezve. Erre a magyarokra nem hízog bejelentésre azután Wetzlar klagenfurti polgármester ráduplezott. Ezt mondta: «A város nevében tiltakozik az ellen, hogy ezeknek a hadimilliomosoknak, kik a milliókra támaszkodnak és a másik lakosságot gúnyolják, húst bocsássanak rendelkezésre. Azt javasolja, hogy ne szállítsanak ezeknek a betolakodott elemeknek élelmiszert, mert meg lehet-

Bazaltoszlopok fejei a Szentgyörgy-hegyen. — Cholnoky Jenő felvétele.

melyik a helyzetet rontja, mert egymásra ígérve, növeli a kapzsi törekvéseket. Ha minden törvényhatóságnál oly intézkedés történt volna, mint Somogyban, hogy kiadták a fürdőre utazók egész járandóságát, akkor nem történt volna fennakadás az élelmzésnél. Mivel azonban a legtöbb helyen

tünk győződve, hogy akkor hamarosan itt fognak bennünket hagyni s mennek a saját húsfazekukhoz, mert *mintsem a magyarok éheznének, itthagyják Karinthiát. Menjenek ezek a Balatonhoz; élvezzék annak hazai hullámain, bennünket pedig kíméljenek meg jelenlétüktől.* Ilyen «barátságos» vendégszeretettel

vannak Karinthiában irányunkban. Vajjon majd békében is így beszélnek-e: betolakodott elemek? Ezzel szemben a Balatonra jövő külföldiek szinte megkövetelték, hogy itt *elsőrangú ellátásban* részesüljenek. Sőt ezzel se elégedtek meg, de a legnagyobb igyekezettel voltak rajta azon, hogy *útravalót* is vigyenek magukkal.

Közélelmezési kormánybiztos. A Balaton élelmezési kormánybiztosává *Szmrecsányi György* pozsonyi főispánt, kerületi élelmezési kormánybiztost kinevezték. A kormánybiztos augusztus 8-án Balatonfüreden az összes érdekeltek bevonásával értekezletet tartott, melyen megbeszélésre kerültek mindazok a fontos kérdések, melyek panaszok tárgyát képezték. Az értekezleten egyhangúlag kialakult az a nézet, hogy az áruuzsorát semmivel sem lehet jobban megfékezni, mint azzal, hogyha máshonnan hozott készletekkel az itteni készleteket szaporítjuk. A kormánybiztos meg is ígérte, hogy a készletek szaporítása kiváló gondját fogja képezni. Azonban az idénre nézve már nehéz a kérdésben

cselekedni, miután a nagy fürdőidény vége felé közeledik. A kormánybiztos, hogy intézkedéseit kellő módon végrehajtsák, két kirendeltséget állított fel. Siófokon és Balatonfüreden. A siófoki kirendeltség vezetőjévé kinevezte dr. *Bóna Pál* rendőrkapitányt, a balatonfüredi kirendeltség vezetőjévé dr. *Nagy Valér* miniszteri fogalmazót. A kirendeltségekhez megbízottul a magyar királyi közlelmezési miniszter dr. *Szilágyi Jenő* miniszteri fogalmazót küldötte ki. A kormánybiztos behozta a vendéglőkben a kötelező menürendszert, mely alól csak orvosi bizonyítvány nyújt kivételt. A kirendeltségek figyelnek azután, hogy rend legyen a vendéglőkben és a piacokon is. A lakások dolgában is majd rendet teremtenek.

Balatonmenti gyógyfürdők r.-t. cég alatt a Magyar bank és kereskedelmi r.-t. gyógy- és üdülőttelepek, fürdőtelepek létesítésére, bérletére és üzemeltetésére három millió korona alaptőkével (15.000 darab 200 korona névértékű részvény), új részvénytársaságot alapított Budapesten (V., Vilmos császár-út 32.). Az igazgatóság tagjai: *Donner Gyula*, *Gálos Kálmán*, *Horánszky Lajos*, *Krausz Simon*, *Márkus Jenő dr.* és *Urbanovich G. Zoltán*.

A zalaiak a király előtt. *Bedegi Gábor* balatonfüredi községi bíró vezetése mellett Zala vármegye népies küldöttsége jelent meg Pozsonyban a király és királyné előtt s fejezték ki hódolatukat. Az érdekes küldöttséget mai számunkban bemutatjuk. A zalaiak felvonulását igen nagy érdeklődés és tetszés kísérte.

Egyesített gyógyfürdők ingatlan- és szállórészvénytársaság czimen a Magyar Bank és Kereskedelmi Részvénytársaság nagyszabású fürdővállalkozást

alapított 30 millió korona alaptőkével. A társaság nagy ingatlanokat szerzett a Svábhegyen, a Gellért-hegyen, a Balatonon. Érdekeltséget vállalt a Tátrában és legközelebb a nagyarányú alkotómunka is megindul. A társaság elnöke *Bárczy István dr.*, alelnöke *Krausz Simon*, vezérigazgatója pedig *Márkus Jenő dr.*

Balatonalmádi fürdő- és kőbányarészvénytársaság. *Óvári Ferencz dr.* orsz. képviselő Balatonalmádi-fürdő természeti kincseinek kihasználására 2 millió korona alaptőke mellett új részvénytársaságot szervez. A részvénytőke már együtt van és az új társaság rövidesen megkezdí nagyarányú tevékenységét.

A Badacsonyi Kultúregylet *Magyar Károly dr.* orsz. képviselő elnöklése mellett augusztus 20-án tartotta Badacsonyan közgyűlését, melyen számos, a Badacsony fejlesztése érdekét szolgáló kérdés került megvitatásra.

Szmrecsányi kormánybiztos. A m. kir. belügyminiszter 5588. eln. 1918. sz. alatt a balatoni vármegyék alispánjaihoz a következő leíratot intézte:

«A háború esetére szóló kivételes intézkedésekről alkotott 1912. évi LXIII. t.-cz. 15. §-ában foglalt felhatalmazás alapján Szmrecsányi György Veszprém- és Somogy vármegyék Balatonnal határos járásaira kiterjedő hatáskörrel kinevezett kormánybiztosnak ezen megbízatása körében kiadandó rendelkezéseinek megszegését kihágássá minősítem, a melynek elbírálása a közigazgatási hatóságok mint rendőri büntető bíróságok hatáskörébe tartozik és büntetése az 1914. L. t.-cz. 17. §-ának rendelkezéséhez képest két hónapig terjedhető elzárásban és hatszáz koronáig terjedhető pénzbüntetésben állapítható meg.

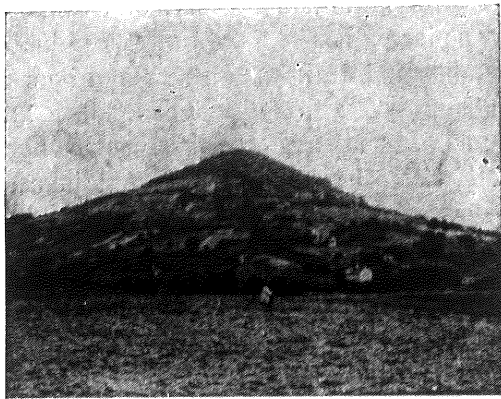
Ezen rendeletem azonnal hatályba lép. Erről alispán urat tudomás és megfelelő közhírrététel végett értesítem.

Budapest, 1918. évi augusztus hó 12-én.

Wekerle».

A Balaton és az árvizsgálóbizottság. Június második felében Budapesten a közlelmezési miniszteriumban értekezlet volt, melyet a miniszter megbízásából az országos árvizsgálóbizottság hívott össze. Szóba kerültek a balatoni vendéglői, piaci ellátási kérdések és a lakásdrágaság s különböző határozatok hozattak a visszaélések meggátlása érdekében. Ezen az értekezleten is felhangzott a panasz, hogy a balatoni élelem kevés és ez az oka jórésben annak, hogy az élelmiszerárúsítással foglalkozók az adott helyzettel visszaélnek.

A balatoni körút. Az áprilisi választmányi ülésen *Óvári Ferencz dr.* előadta, hogy a balatoni körút almádi-aligai szakaszát szándékoznak kiépíteni. Az ér-

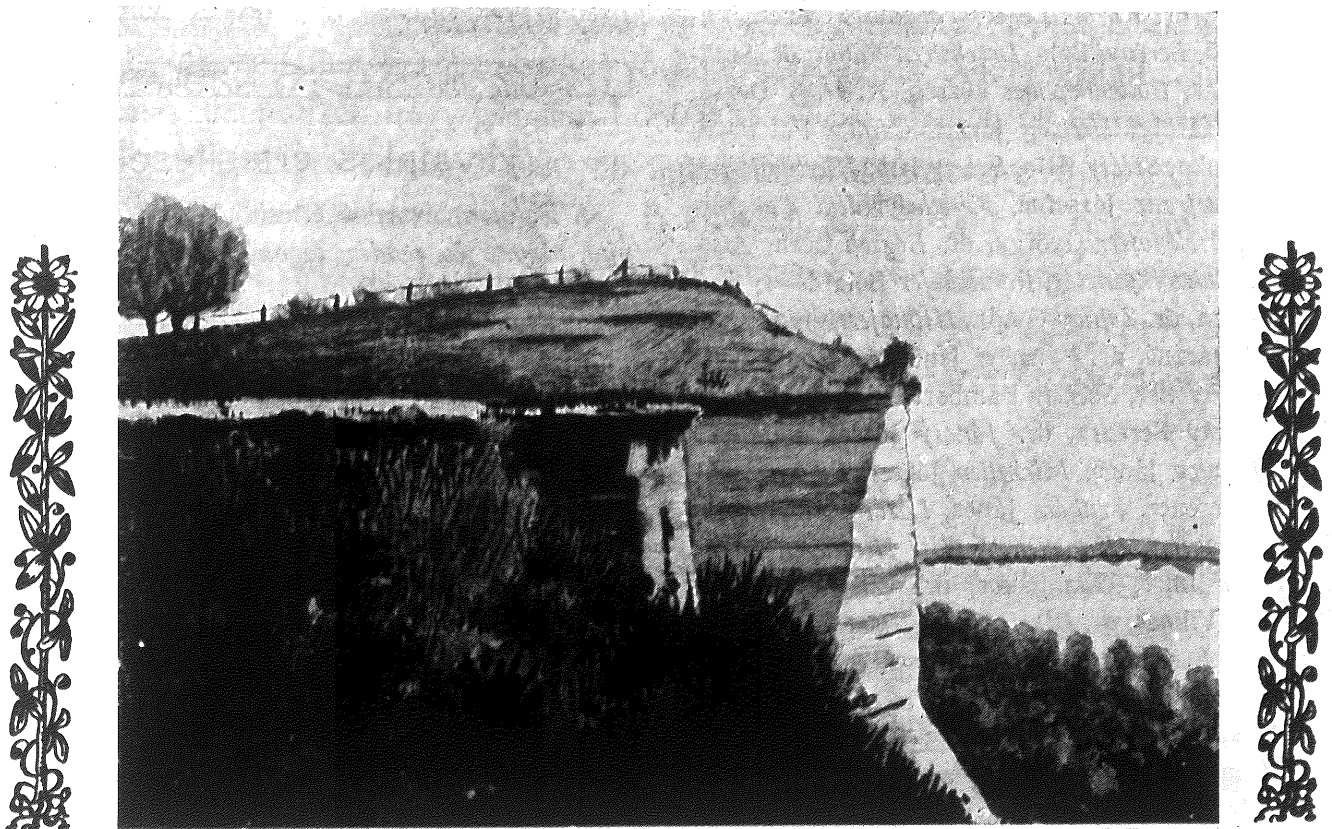

A Hegyestű képe. — Cholnoky Jenő felvétele.

dekelt aliga-világosi tagok véleményét kéri arranézve, hogy az utat fent vagy lent építsék-e meg? *Lóczy Lajos* dr. szakvéleményében kifejté, hogy az omlós partot csak igen nagy költséggel, kőhányásokkal lehetne megkötni. Nem ajánlja a part alatti útépitkezést. *K. Nagy Dezső* hasonló értelmű felszólalása után *Kvassay Jenő* mutatott rá, hogy különbséget kell tenni a sétaút és a műútként megépítendő balatoni körút között. A jelen esetben a sétautat legcélszerűbb alul megépíteni a vízparton, ellenben a közforgalmi utat felül. *Breuer Armand* szerint mindig a helyi viszonyokhoz kell az útépitést alkalmazni. *Rauszek Jenő* és mások hozzászólása után a választmány akként határozott, hogy a megtartandó műszaki bejárásra az érdekelt aligai-világosi nyaralótulajdonosok képviselőit is meghívják.

a veszprémi káptalan nagyprépostja, *dr. Rédey Gyula* részéről átengedett fogatokon járta be a vidéket. A bizottság egybehangzó véleménye szerint a körutat legcélszerűbb lesz úgy megépíteni, hogy a kenesi téglavetőig a vasuti sinpárt kövesse, a téglavető előtt azonban menjen fel a magaslatra és Rákóczi nagyszilfa mellett elhaladva és a magaslaton továbbmenve, az aligai leereszkedőnél jöjjön vissza a partra. Az aligaiak és világosiak kívánságára a közvetlen parti utat is megtervezik, azonban előreláthatólag olyan nagy költségeket igényelne a parti építkezés, hogy a kivitelről szó alig lehet. A bizottság *Parragh Bélánál Fűzfőn*, majd *Schrikker Sándornál Kistekeres puztán* volt szívesen látott vendég.

A Balatoni Szövetség ezuton is köszönetet

A futóhomok elhelyezkedése a fonyódi magas partokon, a felső villák előtt. — Cholnoky Jenő rajza.

A Balatoni Szövetség indokolt előterjesztésére még *Kossuth Ferencz*, volt kereskedelmi miniszter határozta el az országos úthálózatokba bekapcsolódó balatoni körút állami költségen leendő megépítését. A körút első síófok-balatonföldvári szakasza megépült és a második útszakaszhoz, a Balatonföldvártól *Boglárig* húzódó részéhez is hozzáfogtak, azonban a háború az építkezést megakasztotta. A kormány az útépitést folytatni kívánja, még pedig a jelenségek szerint, egyszerre több helyen is. Április 12. és 13. napjain a balatoni körút veszprémmegyei részének bejárását eszközölték. A kereskedelemügyi minisztert *Hartig Sándor* miniszteri tanácsos képviselte, a Balatoni Szövetséget *dr. Óvári Ferencz* ügyvezető alelnök. Résztvettek még a bejáráson *Forster Gyula*, *Molterer János* és *Rauszek Jenő* műszaki tanácsosok. A bizottság Balatonalmádinál kezdte munkáját s

mond mindazoknak, a kik a bizottság működését elősegítették.

Somogykiliti alapítványa. A Vöröskereszt-Egylet somogykiliti fiókegylete ötezer koronás alapítványt tett a balatonszabadii gyermekszanatóriumnál. Az alapítványt egy vagy több kiliti községbeli hadiárva, ilyen hiányában a legjobban arra ráutalt, esetleg pályázó hiányában más somogy megyei hadiárva nyeri el. A szép példát tessék követni!

A Balatoni gyógyfürdők és nagyszállók rt. 1917. évi első mérlege 546.562 K bruttó bevétel mellett 242.425 K tiszta nyereséggel zárul. A Magyar Országos Bank rt. által alapított vállalat alaptőkéje 3½ millió K, melyből 70% van befizetve. A mérlegben az ingatlanok és épületek 2.800.000 K-val, a berendezések és felszerelések 429.822 K-val, az áru-

Ieltár 122.189 K-val van felvéve, a kintlevőség 427.031 K, a hitelezők számlája 30.618 K.

A Balatonvidéki Villamosművek Részvénytársaság.

A Balatonvidéki Villamosművek Részvénytársaság újabb kibocsajtású részvényeiből a következők jegyeztek: *Hofbauer Mátyás, Esterházy Miklós herceg 100—100, gróf Széchényi Aladár, Hofbauer József 50—50, Balatonvidéki Takarékpénztár Siófok 40, Szalay József 25, Zalavármegyei gazdasági egyesület, Nagy Pál, gróf Széchényi Imréné, Szüts Erzsébet 20—20, Bencze Ferencz 15, Kozma István, dr. Darányi Ferencz, Balogh Zsófia, Balogh Karolina, gróf Széchényi Viktor, Deutsch Ignác, dr. Rákossy Gyula, Ruff János 10—10, dr. Térfy Gyula 9, Deutsch Leó, Chatel Vilmos 8—8, Simon Géza 7, Csóor Miklós 6, Stefanovszky Jenő, Schlesinger Mór, Tapolczai Takarékpénztár, dr. Kovács Lajos, Tarányi Ferencz, Vaszary Ernő, Berényi Béla, Drechsler Nándor, dr. Szontagh Tamás, Balatonszemes község, K. Nagy Dezső, Kulcsár Károly, Herczeg József, Csemez Pál 5—5, Szécsy Janka, Szécsy Béla, Szécsy Irma, Szentmihályi Gyula, Seefranz Józsefné, Keszthelyvidéki Takarékpénztár, dr. Mojzer György, dr. Bogsch Géza, Alsó-lendvai Takarékpénztár, Rameshofer Béla 4—4, Hofmann Géza, dr. Zolnay Gyula, Hilmajer Ignác, Hilmajer Ignáczné, dr. Pásztélyi Jenő, Neu Soma 3—3, Pusztay Ferencz, Székely Lambert, ifj. Muth József, Malatinszky Ferencz, dr. Jánosy József, Kiss Vilmos, Krancz János, Micheller József, Suly László, Vincze Ferencz, Szuhács János, Lázár Kálmán, Fehérvári István, Hilmayer Margit, Hilmayer Edith, Hilmayer Imre, Gisz János, dr. Wurdics Ignác, dr. Papp Vilmos, dr. Békefi Remig, Somogyi Kálmán, Vitkovics Ferencz, dr. Sümegei József, Kovács Gábor, Ullmann Jákó, Schramm Antal, Tirczka Károly, Török József, Gaál Lajos, dr. Lengyel Ármin, dr. Lengyel Árminné, Király Imre, Papp-Pogány Endréné, Udvardy Miklós, Siffer Dénes, Siffer Gyula, Pálffy József, Antal Imréné, Bácsi Kálmán, Varga Józsefné, Siffer Gábor, dr. Sümegei József 2—2, Weisz Péterné, Zwicker Béla, Homoki József, Csabi János, Szerdahelyi Adrienne, ifj. Szerdahelyi László, dr. Ripka Ferencz, Péch Kálmán, Ipari forgalmi rt., dr. Fromm Géza, Spauszta Gy. Nándor, Gombás Albertné, Geisler József, id. Siffer Károly, Pallanek Márton, Kruczler József, Horváth István, Gulás József, Poór Károly, Poór Lajos, Sándor Pál, Zánkai olvasókör, Szabó István, Antal Gézáné, Siffer Lajos, Szalay Károly, Kovács József, Geisler Dénes, Poór Sándor, dr. Lengyel Ármin, dr. Lengyel Árminné, Molnár József, Meister Adolf 1—1 darab részvényt, Ercsi és Vidéke Takarékpénztár 100, Tótvázsony község 20, Plackner László, Móre István, Csúthy György, Kovács Sándor, ifj. Kovács István, Kovács Lajos, Szabadbattyánvidéki Kölcsönös Hitelszövetkezet, Bándy Boldizsár 10—10, Koszorus Sándor 6, Szaller Vince 5, Hofhauser*

Ödön 3. ifj. *Barthalos Rezső, Altstädter Jenő, Heilig Ferenc, Schell Ferenc, Szalai Lajos, Komló Sándor, Göde Imre, Fodor Béla, Spiegel Ignác, Schreiner János, Fodor Gyuláné, Göde Lajos, Fodor Imre, Fodor Ferencz, ifj. Keller Ferencz, Altstädter Ignác, Schöriwald Ambrus, Szabó Kálmán, Szabó Gyula 2—2, Báder Ádám, Fodor Pál, Frem Gyula, Tósoky Gyula, Baum József, Szabó Dezső, Bognár D. Imre, Sörös Gábor, Pintér Ferencz, Ernőffer Lőrincz, Haász Ferencz, Geher Lambert, Körmendy Ignác, Körmendy Gábor 1—1, M. kir. földmívelésügyi minisztérium 3000 darab részvényt. Összesen 4089 darab részvény 433.434 korona értékben. A mult-kori kimutatásunk volt 1468 darab részvény 155.608 korona értékben. Összesen tehát 5557 részvény, 589.042 korona értékben. Kérjük a gyűjtőiveket mielőbb visszaküldeni.*

(Folytatjuk.)

Hivatalos értesítések.

A Balaton hivatalos értesítőnk az örökös alapító, alapító és rendes tagok tagsági díj fejében kapják.

*

Megjelenik minden hó elsején és a szükséghez képest máskor is. Nem tagok részére előfizetési ár egész esztendőre 20 korona. — Szerkesztőség és kiadóhivatal: Balatonfüredfürdő.

*

Kiadó- és laptulajdonos: Balatoni Szövetség.

*

A folyóirat szerkesztésére felügyel: Óvári Ferencz dr. szövetségi ügyvezető alelnök.

*

Felelős szerkesztő: Cséplő Ernő, szövetségi titkár.

≡ APRÓ HIRDETÉSEK. ≡

Szólóködtöző erős papírzsineg, rézgálic, baltaczinmag és kerekrepamag kapható a Balatoni Élelmező Szövetkezetnél Balatonfüreden.

Váth János: «Pannontenger csillaga» című könyve kapható a Balatoni Szövetségnél. Ára 1 kor.

HIRDETÉSEK

felvétetnek a kiadóhivatalban
Balatonfüredfürdőn.

Balatonvidéki Villamosművek Részvénytársaság
Balatonfüred.

Részvényaláírási felhívás.

A balatonvidéki villamosművek részvénytársaság egy millió koronányi részvénytőkéje teljesen befizetve levén, a megalakulásunk óta felismert újabb igények, mind több és több város és községnek a hálózatba való bekapcsolása, s így a jövedelem gyarapítása, s az azóta is magasabbra fokozódott drágaság, mellyel jövőnknek szempontjából számolnunk kell, arra indítanak bennünket, hogy jelenlegi 1,000.000 korona alaptőkénket, mely 10.000 db 100 korona n. é. részvényre oszlik, 20.000 db ugyancsak 100 korona n. é. új részvény kibocsátása által 3,000.000 koronára emeljük fel. E kibocsátandó 20.000 db részvényt 106 korona árban bocsátjuk jegyzésre, melyből 6 korona kamatra és költségre fog elszámoltatni.

A részvényjegyzés zárhatárideje 1918. szeptember 25. — A jegyzési ívek a társaság címére Balatonfüredre küldendők, a befizetések pedig a postatakarékpénztár útján eszközöndők.

A jegyzett részvények vételárából a névérték 30%-a és a 6 korona költség, tehát darabonként 36 korona, a jegyzéskor azonnal befizetendő, a további 70% befizetése iránt a részvénytársaság igazgatósága határoz.

Akik a részvényjegyzéskor az első részletet be nem fizetik, azok jegyzése hatálytalanítható. Akik pedig a későbbi részleteket levélbeli felhívás és a kereskedelmi törvény 170. §-ában előirt hirlapi felhívásra sem fizetik be, jegyzett részvényeik tekintetében minden jogukat, úgyszintén összes befizetéseiket a tartalékalap javára elveszítik.

Túljegyzés esetén az igazgatóságnak jogában áll a jegyzett részvényeket minden indoklás nélkül részben vagy egészben törölni, amikor is a törölt részvényekre történt befizetések 3% betéti kamattal a társaság által visszatéríttetnek.

Az új részvények elkészültéig ideiglenes részvényjegyeket adunk ki, melyeket a teljes befizetés után végleges részvényekre cserélünk be.

Tisztelettel kérjük t. részvényeseinket s a közönséget, hogy a most közölt feltételek alapján kibocsátandó részvényeinket jegyezni sziveskedjenek.

Balatonfüred, 1918. április hó 7-én.

*Balatonvidéki Villamosművek
Részvénytársaság.*

BALATONI SZÖVETSÉG
BALATONFÜRED-FÜRDŐ

Tagsági kötelező nyilatkozat.

Aluliroll kijelentem, hogy a Balatoni Szövetség

örökös alapító tagjai sorába egyszersmindenkorra fizetendő ..... kor.,
azaz ..... koronával,

alapító tagjai sorába egyszersmindenkorra (5 éven át évi 100 koronás
részletekben) fizetendő ..... kor., azaz ..... koronával,

rendes tagjai sorába az 19 ....., 19 ....., 19 ....., 19 ....., 19 ..... évekre
fizetendő évi ..... kor., azaz: ..... koronával,

pártoló tagjai sorába az 19 ....., 19 ....., 19 ....., 19 ....., 19 ..... évekre
fizetendő évi ..... kor., azaz ..... koronával belépek.

Az alapszabályokat ismerem és a reám vonatkozó tagsági kötelezettségeket elvállalom.

Kelt ..... 19 ..... évi ..... hó ..... n.

(A nem kívánt szöveg törlendő!)

Folyó szám	N é v (olvashatóan írva)	Társadalmi állás	L a k h e l y
1			
2			
3			
4			
5			
6			
7			
8			
9			
10			

Örökös alapítók legalább 2000 korona, **alapító tagok** legalább 500 korona, **rendes tagok** legalább évi 20 korona, **pártoló tagok** legalább évi 5 korona tagsági díjjal léphetnek be a Balatoni Szövetség tagjai sorába. Az örökös alapító, alapító és rendes tagok tagdíjuk fejében a **Balaton** című képes folyóiratot kapják. A pártoló tagok a szövetség esetről-esetre meghatározott füzetes kiadványait.

Hirdetési árunk egész oldalon egyszeri közlés 160 K, féloldalon 80 K, negyedoldalon 40 K. Többszöri hirdetésnél megfelelő engedményt adunk. □□

HIRDETÉSEK

KÖZSÉGEK ÉS TESTÜLETEK KÖZÉRDEKŰ
HIRDETÉSEIT DIJMENTESEN KÖZÖLJÜK.

Kishirdetések ára 20 szóig 4 K, ezen túl minden szó 20 fill. (Ennek értéke előre beküldendő) Hirdetéseket fölvesz a kiadó-
□ hivatal: Balatonfüreden. □

Lépjünk be a Balatoni Szövetségbe!

Örökös alapító díj 2000 K. Alapító díj 500 K. Rendes tagsági díj évi 20 K. Pártoló díj évi 5 K.

LEVELEZŐ-LAPOK. Hat változatú, művészi levelezőlapokat adott ki a Balatoni Szövetség. Levelezéseinknél ezeket a levelezőlapokat használjuk. Egy sorozat ára bérmentes küldéssel 30 fillér. Százát a szövetségi tagok 3.50 koronáért kapják □□

WELLNER GYULA □□□
FOGÁSZATI MŰTERME

VESZPRÉM. □□□□□□

NYÁRON: BALATONFÜREDFÜRDŐ.

Balatoni Élelmező Szövetkezet Balatonfüredfürdő.

Szállít tagjainak a Balaton minden pontjára élelmiszereket.

Ezidőszerint a szövetkezetnek ezernél több tagja van. Új tagokat a szövetkezet igazgatósága felvesz.

A szövetkezet Balatonfüredfürdőn levő tágas árúházában a lehetőséghez képest nagy készleteket tart, hogy tagjait kiszolgálhassa.

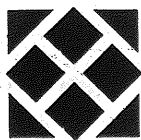
Müller Béla szobafestő és mázoló

Székesfehérvár, Vásártér 28. sz.

Elvállal mindennemű szakmájába vágó munkát jutányos áron, gondos kivitelben □□

A balatonparti nyaralás népszerűsítése, a közéleti viszonyok rendezése csak a fürdőtelepek és községek lakóinak szövetkezeti szervezkedése útján lehetséges. Addig, míg a Balaton mentén alkalmas gócpontokon, vagy községekben nem teremnek fogyasztási szövetkezeteket, addig az élelmiszerek nehézkes beszerzése miatt mindig sok panasz fog elhangzani. Ha a balatonparti törzslakók és a villatulajdonosok egyesült erővel fogyasztási szövetkezeteket létesítenek, a nyaralók száma hirtelen felszökik, mert a pihenést és gyógyulást kereső közönség bizalommal fog a balatoni fürdők felé zarándokolni. 8—10.000 korona alaptókével minden községben életképes «Hangya» szövetkezet szervezhető. Egy-egy üzletrész 25—30—40—50 korona lehet. A «Hangya» szövetkezeteket most kell szervezni, hogy a fürdőidényben már működhessenek. Felvilágosítások a szövetkezetekre vonatkozólag a «Hangya» igazgatóságánál, Budapest, IX., Közraktár-utca 34. szám és a Balatoni Szövetségénél szerezhetők. Az országban 2200 «Hangya» szövetkezet működik. Ezek összforgalma az 1917. évben másfélszáz millió korona volt.

Balatonfüred gyógyfürdő.

Vasuti és hajóállomás. — Pósta, távirtda, telefon. — Erzsébet szanatorium. — Nagy szállók. — Új gyógyfürdő. — Szulfátos, földes, szénsavas, vasas és lithiumos ásványvizek. — Ásványvíz palackozás és szélküldés. — Gyógymechanikai intézet. — Röntgen labororium. — Ivókura. — Szakorvosok. — Gyógyszertár. — Felvilágosítást készséggel ad a fürdőigazgatóság. — Egész éven át nyitva van.

